

COLOFON

REDACTIE:

Lambèrt de Kwant, hoofdredacteur
Tel: 072-5119619
E-mail: info@quantumsymposia.nl
Rien van Geet
Thea Herbrink
Frits Moers, eindredacteur
Frank den Outer

REDACTIEADRES:

Hottenvoortsweg 12-A,
8105 RX Luttenberg
Tel: 0572-302503
E-mail: flg.moers@planet.nl

PENNINGMEESTER:

Bankrekening: 73.24.53.690;
Postbank: 302100
tnv Ger Luijten, penningmeester
VKK/CKB, te Amersfoort

LAYOUT:

Rudolf H. Smit

ILUSTRATIES IN DIT NUMMER:

Rinus van Warven

OMSLAGILLUSTRATIE:

De Engel Metraton
Fillippo Brunelleschi,
Florence, 1401

DRUK:

Proson, Productiecentrum
Sonneheerdt, Ermelo.

VOOR ABONNEMENTEN:

Zie het Redactie-adres

JAARABONNEMENT:

Euro 17,50

De redactie houdt zich het recht voor artikelen in te korten, te redigeren – zo nodig in overleg met de auteurs – of te weigeren. De inhoud van de artikelen vertolkt niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de VKK in Nederland of die van de redactie. Elke auteur schrijft op persoonlijke titel, tenzij er aangegeven is dat er sprake is van een officieel kerkelijk document.

Copyright © Vrij-Katholieke Kerk in Nederland. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgeefster van dit tijdschrift.

**Sluitingsdatum voor het
zomernummer:
15 mei 2007**

ISSN 1574-2776

Website VKK: www.vkk.nl

REFLECTIE,

voortzetting van *VK-Visie* jaargang 76, is het tijdschrift van de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland en verschijnt vier keer per jaar, onder auspiciën van de regionair bisschop van de VKK in Nederland.

Reflectie, Tijdschrift voor Religie en Spiritualiteit Nummer 1, jaargang 4, voorjaar 2007

Inhoud van dit nummer:

1. **Woord vooraf ; Column Lambèrt de Kwant**
3. **Naastenliefde en Advaita (Douwe Tiemersma)**
5. **Toekomst van kerk en religie opnieuw ter sprake gebracht (Frank Kouwe)**
9. **Godsbeelden (Frank Kouwe)**
15. **Het herontdekte, oeroude Hebreeuwse vrouwelijke Godsbeeld, een completering van de Christelijke, mannelijke Godsnaam (+ Frank de Outer)**
18. **De APOCALYPS, "Ontwaakt, gij die slaapt" (Johan Pameijer)**
20. **Ons lichaam als thuisbasis voor spirituele ontwikkeling (Peter Kampschuur)**
25. **"Het intentie-experiment" (Lynne McTaggart)**
27. **Een mysterieuze, lachende Jezus (Johan Pameijer)**
28. **Boekeninfo (Lambèrt de Kwant)**

Woord vooraf

Excuus

In het winternummer 2006 van ons blad is iets mis gegaan. Door latere wijzigingen en/of aanvullingen heeft onder andere de Column (LdK) de tafel van de eindredactie niet gepasseerd en zijn de betreffende stukken in ongecorrigeerde versie rechtstreeks naar "de lay-out" gezonden. Daardoor komen in een tweetal artikelen nogal storende fouten voor, die het lezen er niet makkelijker op maakten.

Ons voorjaarsnummer

Het voor u liggende voorjaarsnummer is onder andere ingevuld met een tweetal artikelen over Godsbeelden, zeer waardevol m.b.t. onze visie op Godsnamen en Wie of Wat God nu wel zou zijn. In ons menselijke denken en voelen kennen we zo makkelijk "aspecten" toe aan dat wat we God noemen. Zelfs de woorden "Ik ben Die Ik ben" kunnen nogal menselijk bekeken worden.

Verder, opnieuw, een artikel over de toekomst van Kerk en religie, iets wat expliciet leeft in de VKK. De auteur gaat daar heel intens mee op weg. Het lezen waard en zeker ook het werken daaraan.

Ook het artikel van Peter Kampschuur *'Het lichaam als thuisbasis ...'* levert een mooie bijdrage aan onze reële existentie. Existentie, een 'begrip' dat (mag ik het persoonlijk zeggen?) nogal eens ingeruimd wordt ten bate van kluizenaarsschap en ontkenning van ons lichaam, terwijl ons lichaam toch waarlijk deel uitmaakt van de drie-eenheid mens: geest – ziel - lichaam.

Vraag naar illustraties

Telkens weer ontmoeten we het probleem passende illustraties te vinden voor in ons blad. We willen graag een voorraad illustraties aanleggen. Als vele lezers van ons blad daarbij zouden kunnen helpen, stellen we dat zeer op prijs. Kijkt u er, met ons, naar uit? Uw eventuele inzendingen dan graag naar **lambert43@chello.nl** of naar zijn postadres: Van de Veldelaan 862, 1816 PX Alkmaar.

Geeft u daarbij dan wel steeds de bron van de illustratie op? Dit i.v.m. eventuele auteursrechten.

Sluitingsdatum kopij voor het zomernummer

Graag voor 15 mei 2007 inzenden naar **flg.moers@planet.nl** (in wordbestand) of getypt/geschreven per post naar het redactieadres (zie colofon).

We zien uit naar uw kopij en illustraties! Wat dat betreft verwijzen wij u graag naar pagina 4 waarop u zeer nuttige "Richtlijnen voor Auteurs" zult aantreffen!

Namens de redactie,

Frits Moers, eindredacteur.

* * *
*

Column Lambèrt de Kwant

"Toonladders naar de hemel en als je valt val je in de armen van het universum." Eric G. Güns

Dobberen in een oceaan van bewust zijn

"Ik sta te juichen, als iemand de paus om zeep helpt en daarmee ook de Rooms-Katholieke Kerk en het christendom", zei een goede vriendin zo ergens halfnegentiger jaren. Ze was boos. Heel boos, zoals zoveel mensen boos zijn op de Kerk en christendom. Op zich is er niets mis met boosheid over de pijn die je in en door de Kerk ervaart. Deze mensen zijn wel bezig met spiritualiteit, maar zijn wars van religieuze uitingen. Als je met ze begint over 'Een Cursus in Wonderen' zeggen ze geïrriteerd, dat dit ook weer zo'n christelijk boek is. Op één van de Quantum Symposia, waren velen onder de indruk van één van de sprekers, Bastiaan Baan. Hij weet met zijn manier van spreken te boeien; er gaat rust van hem uit, maar tegelijk is hij in staat te blijven boeien. Iemand las, dat hij priester was in Christengemeenschap en kon niet meer naar dat 'zalvende toontje' luisteren. Zo ervaart zij dat, terwijl anderen vonden dat hij juist een prima spreker was...

Er waren ook mensen die niet naar het symposium kwamen, omdat dit in een kerk, de Geertekerk in Utrecht, gehouden werd. "Ik zet geen poot meer in de kerk! Waarom kies je niet voor een wat meer neutrale omgeving." Nu is de Geertekerk een belangrijk cultureel centrum in Utrecht, waar prachtige muziek, ook oude muziek, wordt uitgevoerd. Toch hebben sommige mensen kennelijk moeite met zo'n kerkgebouw, waar ook nog eens een priester sprak. Ze hebben hun buik vol van alles wat kerk en christelijk is; ze lijden aan de Kerk, zijn daar innerlijk verwond en hebben daar traumatische herinneringen aan. Zo heb ik ook wel mensen meegemaakt die niets moesten hebben van wat er in de VKK gebeurt: al die gewaden, al die katholieke poespas. Dat kan toch niet meer in deze tijd, vooral niet na het Tweede Vaticaanse Concilie! Toch zijn het mensen die intens genieten van Gregoriaans en ze gaan ook naar kerken waar gregoriaans wordt gezongen, terwijl anderen daarvan ook niets moeten hebben. Wat bij deze mensen ook opvalt, is dat ze wel bezig zijn met spiritualiteit en zelfs bepaalde goeroes adoreren. Waag het niet over hen iets kritisch te zeggen. Zo kreeg ik onlangs de wind van voren, omdat ik het waagde kritisch te zijn over het boek van Marcel Mes-sing: *"Worden wij wakker?"* Ook met zijn dvd kwam hij over als een goeroe die het allemaal zo heel goed weet wat er mis is in deze wereld en wat er allemaal zo gaat. Nou, dat had ik niet mogen zeggen. En het gaat hier om mensen die geleden hebben onder de kerkelijke dogma's, maar dat voor een dogma van een andere goeroe inruilen.

Ervaring opdoen

Veel mensen zijn dus bezig met spiritualiteit, maar vinden dat alles wat met religie te maken heeft verdacht en uit de tijd en misschien raken Kerken op den duur op wel "uit de tijd."

In zijn intrigerende boek *"De vergeten waarheid"*¹, dat vorig jaar verscheen, zegt Johan Pameijer terecht, dat de Kerken, toch de behoedsters van het mysterieuze, hun greep op de massa hebben verspeeld. "Aan de andere kant", zo zegt hij, "is er een opleving van groepjes die zich op velerlei manieren verdiepen in het ongrijpbare. Terwijl vele traditionele Kerken leeglopen, neemt het religieuze gevoel toe. Bij velen is het

geloof omgeslagen in zelf ervaring opdoen. Niet meer klakkeloos achter de dominee of pastoor (ik zou hieraan toe willen voegen, ook niet de goeroe of leraar! – LdK) aanlopen, maar proberen op eigen kracht het goddelijke in mens en natuur te ontdekken. Aanbidding en verering hebben veelal plaatsgemaakt voor meditatie en bezinning. De hunkering naar de ervaring van de oerbron blijkt springlevend, maar wordt in deze turbulente tijden op een meer directe manier nagestreefd.”

Toch is religie volgens Pameijer niet dood. Nog altijd immers willen mensen in relatie treden met de gemeenschappelijke oerbron, die bij gebrek aan een beter woord met “God” wordt aangesproken. Veel mensen vermijden dat woord, omdat het besmet is door eeuwen van dogmatiek. Je zult toch dogmaticus zijn zeg en met lede, vermoeide ogen, die zoveel dogmatiek verslonden hebben, moeten vaststellen dat al die boekenkasten vol met dogma’s maar betrekkelijk zijn. Dat dogma’s veel aan hun belevende invloed hebben ingeboet. Pameijer zegt, dat mensen vandaag de dag met erkenning van dat onbestemde heimwee, liever heel individueel op zoek gaan naar God.

In zijn *Ten geleide* in Prana nr. 159, staat Hein van Dongen stil bij de Amerikaanse muziekjournalist Arthur Abel, die rond 1895 met de meest vooraanstaande componisten had gesproken. Brahms en Grieg stonden er echter op, dat de interviews pas 50 jaar later mochten worden gepubliceerd, zodat het boek *Talks with great composers* pas in 1955 verscheen. Je kon rond 1895 maar beter niet veel buiten de kerkelijke kaders treden en dat was voor beide componisten ook de reden dat ze geen publicatie wilden. Wie het boek *nú* leest, ziet dat er dingen in worden gezegd die in die tijd mensen hadden kunnen shockeren, maar ook in 1955 zullen mensen hun wenkbrauwen hebben gefronst, omdat de door hen zo bewierookte componisten eigenlijk *vrijdenkers* waren. Wie weet wat Bach werkelijk over God dacht! Wat te denken van een Brahms die zegt dat, als hij componeert in contact staat met dezelfde geest als waar Jezus zo vaak naar verwees. Richard Strauss beschrijft overweldigende visioenen. “Dan put ik uit de bron van het oneindige een eeuwige energie waaruit wij allen en alles voortkomen. In de religie noemt men dit God”. En Grieg zegt: “Wij componisten projecteren het oneindige in het eindige.”

Van Beethoven weet ik dat ook hij sprak van een “geest” die hem inspireerde en ook een Mahler sprak niet bepaald in dogmatisch kerkelijke termen, toen hij in een brief aan zijn vrouw Alma over zijn achtste symfonie schreef: “Er is geen eeuwig oordeel, alleen maar liefde...”

Hein van Dongen komt in zijn *Ten geleide* op een terrein waarover ik met mijn goede vriend, componist en musicus Eric G. Guns², vaak spreek: alles is trilling, het heelal bestaat uit getalsverhoudingen geordende frequenties en harmonieën en componisten plukken de muziek dus als het ware uit de kosmos. In zijn in *Reflectie* gepubliceerde artikel, “Het verborgen leven van de cellen”, zegt hij: “Muziek heeft zo zijn eigen engelen. Een toetsenbord bijvoorbeeld bestaat uit herhalingen die iedere keer hoger klinken (octaven). Zo vertelt een toetsenbord het al-chemistisch proces waaraan wij zelf deelhebben. De octaven in muziek kunnen we zien als de grotere dimensies van ons wezen waarnaar wij worden opgetild.

Op die manier hebben al vanaf de oertijd mensen elkaar opgezocht om samen te zingen en te spelen. Steeds is er geprobeerd de vermogende kostbare kracht te musicaliseren. Rituelen waarin overal ter wereld mensen proberen zichzelf te

verheffen, zijn dan ook een voortdurend opduikend refrein in dit leven.”

God als trilling of muzieknoten

Eeuwenlang hebben mensen naar woorden gezocht om het oneindige in hen te benoemen. Veel componisten wisten het al: ze putten uit die oneindige en eeuwige energie waaruit wij allen en alles voortkomen. Maar ook binnen het christendom waren er teksten die niet direct aan God refereerden. Denk aan dat oude gezang: *Morgenglans der eeuwigheid, Licht aan het eeuwig licht ontogen*. Het klinkt wat archaïsch, maar het is heel treffend: God als *Licht* bezongen. Kunstenaars en componisten hebben dit innerlijk weten treffend verwoord en velen van hen moesten dit met hun leven bekopen, want de Kerk had het niet zo op mensen die in andere termen over “God” spraken dan het leergezag voorschreef. De westerse traditie, zo stelt ook Pameijer vast, heeft God buiten de mens, in de geschiedenis geplaatst. Maar altijd zijn er mensen geweest die weet hadden van die oneindige bron van Licht, die alles doorschijnt en doortrilt en dit in klanken omzet. Zo wordt er in de oude Stanza’s van Dzyan, die overeenkomen met de oude kabala, gewezen op ‘de laatste trilling van de zevende eeuwigheid dat de oneindigheid doordringt. “*De trilling snelt voort en raakt met haar snelle vleugel het hele heelal en de kiem die in het duister woont; de duisternis die ademt over de sluimerende wateren van het leven. ”En dan staat er iets heel moois, zoals dat ook in de kwantumfysica te vinden is: “De duisternis straalt licht uit en het licht laat één enkele straal vallen in de moederdiepte. De straal schiet door het maagdelijke ei, de straal laat het eeuwige ei trillen en dit laat daardoor de niet eeuwige kiem vallen, die zich verdicht tot het wereld-ei.”*

“God” als trilling, als principe dat al het leven doordringt. God, misschien wel als muzieknoten... Aanwijzingen uit de wetenschap, zo zegt Pameijer, dragen bij tot de mening dat wij aardbewoners, rondrijven in een oceaan van bewustzijn. Daaraan ontleent ieder individu zijn hoogst persoonlijk gebiedje van aandacht, maar daarbuiten strekt zich het gigantische levensveld van het universum uit.”

Het is dit ‘*weten*’ dat altijd gesluimerd heeft in *alle* religies en verstopt werd in dogma’s, maar nu als een parel weer is ontdekt. We hoeven niet boos te zijn op degenen die ons deze parel zoveel eeuwen onthielden en ook geen paus te vermoorden, aangezien ook hij met ons meedobbert in die oceaan van bewustzijn en zich dat eigenlijk ook wel bewust is.

Het is die oceaan van bewustzijn die als een tsunami de wereld zal overspoelen. Dit maakt de toekomst van de gevestigde religies onzeker en kerkleiders verkrampt, maar de *bewuste*, zich herinnerende mens ontwaakt en is niet te stuiten. Mensen blijven elkaar inderdaad opzoeken, om te zingen en te spelen, om zo uiting te geven aan dat gevoel verbonden te zijn met al wat Is en altijd zijn zal; en de wetenschap dat we, om met Frits Moers te spreken, wij mensen, echo’s uit de toekomst zijn.

1. Johan M. Pameijer: *De vergeten waarheid - Christelijke mythen in gnostisch perspectief*. Symbolon 2006

2. Voor de muziek van Eric Guns verwijs ik naar diens website: www.ericgmusic.com.

* * *

Naasteliefde en Advaita

‘God en de naaste liefhebben’ in hindoeïsme en christendom

Douwe Tiemersma

Heeft de Advaita Vedanta (Hindoeïsme) weinig oog voor het praktische samenleven en de naasteliefde daarin? Sommigen beweren dat, en dat is begrijpelijk, maar het is een misverstand. Je kunt wel als persoon blijven strijden tegen egocentriciteit en gebrek aan naasteliefde, maar dat is een moeizame onderneming. Het probleem wordt opgelost als er de realisatie is van het hoogste. De vervulling van het eerste gebod (Gods liefde) is niet voor niets het eerste en grote gebod. Dan is het tweede gebod van naasteliefde daaraan gelijk. Het is maar de vraag hoever de omgekeerde weg gaat. In het willen voldoen aan de geboden of dharma zit een ik-wil. Dan blijven er problemen. Advaita-leraar Douwe Tiemersma legt uit.

Je terugtrekken

De Advaita Vedanta is een stroming die teruggaat op de Upanishaden, de laatste onderdelen van de Veda's. Zij zijn geschriften met het essentiële onderricht van goeroes aan besloten groepen van leerlingen. Het essentiële onderricht betreft de meditatie bij vuuroffers, maar vooral de identiteit van het echte zelf-zijn (*Ātman*) met de wereldgrond (*Brahman*). De realisatie van deze identiteit betekent bevrijding (*moksa*).

Daarop waren de mensen in die besloten groepen gericht. Zij waren uit de maatschappij gestapt om zich hieraan volledig te wijden. In India is er nog steeds een duidelijke, geaccepteerde plaats voor mensen die zich volledig toelagen op dat wat ze zien als het essentiële. Iets dergelijks is er in het Westen ook, namelijk bij de monniken voor zover zij zich in kloosters terugtrekken. Dat er dan minder contact is met het alledaagse samenleven in de familie, het dorp, het land ligt dan voor de hand.

De terugtrekking uit de maatschappij stond in dienst van een spirituele weg. Talrijk zijn de benaderingen van het hoogste Brahman in de Upanishaden vanuit het fysieke, bijvoorbeeld via de energie (*prāṇa*), de geest, de goden en het zelf-zijn. Dit betekent een inkeer en meditatie die zo ver gaat, dat alle verschijnselen met naam en vorm (*nāmarūpa*) worden overschreden. Pas in de realisatie van het absolute, *Ātman-Brahman* zonder eigenschappen, komt de beweging tot rust. Ten opzichte van dit hoogste is de wereld een erg betrekkelijke werkelijkheid van verschijnselen. Als men op deze wijze gericht is op het hoogste, is er weinig aandacht voor het concrete leven met andere mensen. De critici van Advaita Vedanta lijken gelijk te hebben.

Open komen

Toch is er iets anders aan de hand. Laten we precies gaan kijken wat er gebeurt, als je je richt op het hoogste Zijn-Zelfzijn. Het is een meditatieve inkeer in de richting van de bron van zelf-zijn. Dit inkeren lijkt een zich afkeren van de wereld, maar wat gebeurt er werkelijk? Heel wonderlijk: hoe verder je naar

binnen gaat, des te opener je wordt. Deze twee dingen lijken in tegenspraak met elkaar te zijn, maar dat is het niet. Verder naar binnen gaan is een ontspanning, waardoor het zelf-zijn ruimer wordt. In die grotere ruimte is er meer ruimte voor de anderen, voor de wereld. De inkeer is ontspanning; ontspanning is open komen. Daarom is het woord ‘Openheid’ als een van de weinige woorden geschikt om het hoogste aan te duiden: niets wordt uitgesloten; alles wordt geaccepteerd als het eigene.

Deze beweging heeft een duidelijk bewustzijnsaspect. De inkeer is een bewustwording. De inkeer kan beschreven worden als een onderzoek, een onderzoek van je zelf-zijn, waardoor je zelf verandert. Er is de herkenning van een ruimer zelf-zijn dan de verkrampde vorm van het egocentrische zelf, een bewustwording van de openheid waarin zelf-zijn en het zijn van anderen niet verschillend zijn.

Gevoelsmatig vindt er hetzelfde plaats. Je wordt je bewust van je gevoelens, van je gevoelsmatige energie, van je harte-energie. In het alledaagse, egocentrische leven wordt deze voor een groot deel vastgehouden in een ik-kern (ego). Dit ego is niets anders dan een brok energie die in een punt wordt geconcentreerd. Bij het naar binnen gaan is er ontspanning en hierdoor komt je gevoelsenergie vrij. Deze gevoelsmatige zelf-energie - die ben je zelf - kan dan naar buiten stromen. Dat is liefde naar anderen toe. Je houdt je zelf-zijn niet vast in een centrum, maar bent gedecentreerd, in alle andere levende wezens gestroomd. Het zelf-zijn van jezelf valt dan samen met het zelf-zijn van de anderen. Zelf ben je de ander zelf. Je ziet je zelf in alles en alles in je zelf. In de *Ishā Upanishad* 6 staat:

‘Wie al wat hier op aarde leeft en beweegt en is, ziet als in het eigen zelf, en dat zelf weer levend in al wat is, die kent geen haat of afkeer meer.’

In de *Bhagavadgītā* is te lezen (6.29): *‘Degene wiens zelf een geheel is geworden door yoga, ziet zichzelf in alle wezens en alle wezens in zichzelf...’*

Is dat niet de betekenis en de volledige honorering van het tweede grote gebod van de christenen: ‘Heb uw naaste lief als uzelf?’ (Matteüs 22.39) Dat liefhebben is niet mogelijk in een dualiteit, als je zelf losstaat van de ander: ik ben ik en de ander is een ander. Het is alleen mogelijk voor zover je eigen zelf ook het zelf is in de ander. Dan is liefde een vanzelfsprekendheid. *Yājñavalkya* zegt: ‘Het is niet om de man dat de man dierbaar (*priya*) is, maar om *Ātman* is de man dierbaar; het is niet om de vrouw dat vrouw dierbaar is, maar om *Ātman* is de vrouw dierbaar,’ enzovoort (*Brhadāranyaka Upanishad* 4.5.6). Liefde is geen ding dat je kunt geven; het is de sfeer laten ontstaan waarin er geen gescheidenheid meer is tussen het eigen zelf-zijn en het zelf van de ander. De tweehed is dan overgegaan in een non-dualiteit (*a-dvaita*).

Dat geldt ook voor het eerste grote gebod uit hetzelfde bijbelboek: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met

heel uw ziel en met heel uw verstand'. 'God is liefde' en 'Ieder die liefheeft is uit God geboren en kent God.' (1 Johannes 4.7-8). Gods liefde blijft dan in hem of haar, en hij/zij in God als liefde. Er zijn veel culturele verschillen tussen het hindoeïsme en het christendom, en er zijn veel teksten over het moeizame of zondige alledaagse leven, maar in de essentie gaat het om hetzelfde.

Je terugtrekken en open komen

Er zijn nog paar opmerkingen over het je terugtrekken uit het samenleven.

Als je een besef hebt van Dat wat voorafgaat aan de wereld van de vormen en je vindt de realisatie ervan belangrijk, dan ligt het voor de hand dat je je daarop richt en niet op de ontelbare vormen van de zintuiglijk ervaren wereld. Voor de hoogste realisatie kan het ook waarschijnlijk niet anders dat er zo'n fase is van losmaking en relativering van de alledaagse wereld. Dit is de fase van het je losmaken van de specifieke hechtingen in de wereld, niet om je helemaal te bevrijden van de anderen, maar om vrij te worden voor de anderen. De terugtrekking betekent een overgave aan Iets wat de tegenstellingen en scheidingen overschrijdt en in zich opneemt. Dat is 'Openheid'. Concreet is dit een overgave aan de situatie, omdat Openheid niet verschillend is van de situatie. Dus er is een overgave aan de situatie, aan de ander, in het werk, in de samenleving, op de hele aarde; er is overgave aan alles. Dan geef je jezelf uit handen; je blijft niet staan op een ik-standpunt, maar je bent ook het standpunt van de ander. Er is geen apart 'ik' meer met een ik-belang. Je bent niets meer, je bent alles en iedereen.

Dit laten gebeuren vereist een helderheid van bewustzijn omtrent de eigen situatie, een reflexieve instelling, omdat anders de oude gewoontestructuren zich gemakkelijk blijven handhaven of zich gaan herstellen. Daarbij zal een gerichtheid op het hoogste moeten zijn. Als de essentie het belangrijkste is, zal die vooral aandacht moeten krijgen. Dat betekent niet dat de waarde van naastenliefde niet wordt gehonoreerd, maar dat wordt beseft, dat juist door de realisatie van het hoogste het 'lagere' wordt gezuiverd. Je kunt wel als persoon blijven strijden tegen egocentriciteit en gebrek aan naastenliefde, maar dat is een moeizame onderneming. Het probleem wordt opgelost als er de realisatie is van het hoogste. De vervulling van het eerste gebod (Gods liefde) is niet voor niets het eerste en grote gebod. Dan is het tweede gebod van naastenliefde daaraan gelijk. Het is maar de vraag hoever de omgekeerde weg gaat. In het willen voldoen aan de 'geboden' of 'dharma' zit een ik-wil. Dan blijven er problemen. Zonder het wereldse dharma te veronachtzamen, geldt: het hoogste dharma is moksa (bevrijding van ego). In elke situatie zal er dus het bewustzijn moeten zijn van de eigen situatie vanuit het besef van het hoogste: in hoeverre is er openheid, in bewustzijn en in gevoel, in hoeverre is er non-dualiteit? Er zal een realisatie moeten zijn 'Dat ben ik'. Dat gaat verder dan welk gebod, plicht of moraal dan ook. In de radicale herkenning dat de non-dualiteit de natuurlijke staat is, die altijd al aanwezig was en zal blijven, is het gebod van de open liefde vervuld, is men gevestigd in God/Brahman.

Dr. Douwe Tiemersma is advaitaleraar. Deze tekst bevat een deel van inleidingen op 27 oktober en 1 november 2006 – www.advaitacentrum.nl

Richtlijnen voor Auteurs van artikelen voor Reflectie

Het gebeurt nogal eens dat de vormgever van dit blad Word-bestanden ontvangt van auteurs die blijkbaar met veel plezier gebruik hebben gemaakt van allerlei mogelijkheden die deze tekstverwerkings-software biedt. Bovendien lijken ze er van uit te gaan dat de vormgever met dezelfde software deze teksten gereed maakt voor publicatie. Dat is echter niet het geval, simpelweg doordat Word minder geschikt is voor het goede vormgevingswerk.

Wél "importeert" hij die teksten in een zogenoemd DTP software-programma, oftewel een "Desk Top Publishing pakket" dat speciaal ontwikkeld is voor het snel en professioneel vormgeven van teksten. En dat gaat inderdaad geweldig, echter...zolang auteurs Word-bestanden aanleveren waar niet teveel "attributen" aankleven, zoals daar zijn: gegenereerde voet- en eindnoten, ingebedde plaatjes, ingebedde tekstkaders, gegenereerde tabellen, etc! Doen ze dat wel, zoals met enkele artikelen in dit nummer het geval was, dan zadelen ze de vormgever op met heel veel extra werk. Waarom? Het DTP-pakket neemt veel attributen over, maar een aantal daarvan niet of slechts gebrekkig. Zo dreigen gegenereerde voet- en eindnoten verloren te gaan, ingebedde kadertekstjes worden niet meegenomen, net zo min als ingebedde foto's en andere afbeeldingen. Gegenereerde tabellen gaan wel mee, maar zijn daarna nauwelijks behoorlijk vorm te geven. Stuk voor stuk moeten daarom al deze elementen eerst uit het oorspronkelijke bestand gehaald worden en apart weggezet, alvorens tot de eigenlijke opmaak kan worden overgegaan. Allemaal extra werk en dus ook: kosten... die te vermijden zijn.

Daarom heeft de vormgever in overleg met de redactie een lijstje van technische richtlijnen opgesteld aan de hand waarvan u, toekomstige artikel-auteur, wordt verzocht uw artikel zó op te stellen, dat in het vervolg de vormgever snel de teksten kan invoeren en verwerken. Hier komen die richtlijnen:

- Lever uw tekst zoveel mogelijk "plat" aan, dat wil zeggen zonder extra attributen. Alleen **vette tekst** en *cursieve tekst* kunnen als zodanig in het artikel worden geplaatst. Vermijd onderstreepte tekst!
- Werk bij voorkeur met een gewone tekstletter, zoals de in Reflectie standaard gebruikte Times, met lettergrootte 10 pts.
- Plaats verwijzingen naar voet- of eindnoten op deze manier in de tekst: (1), (2), etc. en typ de betreffende noten gewoon aan het eind van de hoofdttekst onder het kopje "Noten". Ga aub niet zelf proberen deze noten uit te lijnen door het toevoegen van spaties e.d.!
- Maak tabellen met de tab-functie van Word, en laat de tabelgenerator achterwege.
- Geef in uw tekst duidelijk titels, koppen en tussenkopjes aan. Titel is de titel van het hele document. Maak die echter niet te lang! Hij moet er wel op passen! Koppen zijn sectietitels, en tussenkopjes staan boven een verdere onderverdeling. Een veelgebruikte methode om een sluitende onderverdeling aan te geven is:

Titel

1.Kop

1.1 Tussenkop

1.1.1 nog kleinere tussenkop

(maar dit is alléén maar om iets aan te geven; deze "wettenschappelijke" indeling volgen we uiteraard niet in Reflectie!)

– Heeft u aparte kaderstukjes, geef dan alleen aan waar ongeveer ze moeten staan in de hoofdttekst, bijv: "hier ongeveer [kadertekst 1]", en plaats zo'n tekst aan het einde van de hoofdttekst met een verwijzing: [kadertekst 1].

– Heeft u aparte afbeeldingen, doe hetzelfde als met kaderteksten: geef aan waar ongeveer ze moeten staan, bijvoorbeeld: "[hier ongeveer foto 1]"

– Lever afbeeldingen aan als aparte bestanden! (formaten .jpg, .gif, .tif etc). Maak ze níét tot onderdeel van de tekst (dus níét inbedden). Belangrijk: lever geen afbeeldingen met een te grove resolutie – dikwijls zijn dat afbeeldingen gemaakt door goedkope digitale camera's, zoals "webcams". Minimale resolutie is 72 dpi (72 dots per inch). Liever 300 dots per inch.

Tot zover. Heeft u nog vragen, aarzel die dan niet te richten tot de redactie, die ze dan doorspeelt naar de vormgever.

Toekomst van Kerk en religie opnieuw ter sprake gebracht

Frank Kouwe

In de herfstuitgave 2006 van dit blad is van de hand van onze regionaris, mgr. Frank den Outer, een artikel geplaatst over 'De toekomst van de Kerk en religie'. Daarin stelt hij: "Aandacht voor verantwoorde liturgievernieuwingen is van groot belang; het zwaartepunt van onze Kerk is m.i. immers een liturgische spiritualiteit. Het is bepalend voor de toekomst van de Vrij-Katholieke Kerk". Elders in zijn betoog geeft hij aan, dat het voortbestaan van onze Kerk afhankelijk is van vernieuwingen of aanpassingen aan het veranderende sociale en culturele klimaat. Hij pleit er niet voor om met de eeuwenoude tradities in de liturgie te breken, maar hij vindt wel dat vernieuwingen voortdurend nodig zijn in alle elementen van de Eucharistie. De liturgie van de H. Mis is naar zijn idee wel tijdgebonden. In dezelfde uitgave van dit blad geeft Hendrik de Bruin een reactie op onderdelen van het artikel van bisschop Den Outer. Hij stelt, dat hij een andere mening is toegedaan: "De Misliturgie, met haar oudchristelijke en zelfs voorchristelijke elementen, acht ik namelijk niet 'tijdgebonden', terwijl vernieuwingen of aanpassingen volgens mij slechts met de uiterste prudentie mogen plaatsvinden". Beide artikelen zijn voor mij aanleiding om een reactie te schrijven, waarin ik graag mijn opvattingen uiteen wil zetten om die met u te delen. Ik ben niet van plan om op opvattingen van beide schrijvers in te gaan. Beiden hebben namelijk gelijk. Afhankelijk vanuit welk standpunt je het onderwerp benadert. Ik heb het voorrecht om al 50 jaar aan het altaar te werken, waarvan het grootste deel als priester. En elke keer weer vind ik het een feest! Onze liturgie en de uitwerking ervan zijn van een wonderbare schoonheid. De symboliek is fenomenaal en het is een grote genade dat we elke keer weer deelnemers mogen zijn aan de viering van de goddelijke mysteriën waaraan wij dankzij deze liturgie vorm kunnen geven. Maar toch... En over dat 'maar toch...' wil ik het hebben.

Kennis over de werking van de H. Eucharistie

Ik denk, dat de Vrij-Katholieke Kerk niet is gesticht om te blijven zoals ze was en zoals ze nu is. Het is onze opdracht haar geschikt te maken voor de mens van de toekomst. Deze Kerk is van de toekomst. Zo bezien is zij niet van ons.

Laten we teruggaan naar de begintijd. De tijd waarin de Kerk werd gesticht (1916) en de jaren erna waarin verder vorm werd gegeven aan onze Kerk. Bisschop Leadbeater beschrijft in zijn prachtige werk "De wetenschap der Sacramenten" waarom de Mis zo in elkaar zit als ze is opgebouwd, (Leadbeater, 1924). Hij beschrijft in zijn boek hoe hij bij toeval 'ontdekt' wat de uitwerking is van de Mis op de omgeving van de kerk waarin die Mis is opgedragen. Vervolgens maakt hij een nauwgezette en gestructureerde studie van de 'innerlijke' werking van de liturgie en de Mis. Hij ontdekt hoe mensen en engelen samen in de etherische, astrale en mentale werelden en nog 'hoger', een tempel bouwen die dient om de

kracht en de zegen van de Vader op te vangen en uit te storten over de wereld. "...ik bid onze hemelse Vader Zijn heilige Engel te zenden om voor ons een geestelijke Tempel te bouwen, die dienen zal om Zijn kracht en Zijn zegen uit te storten over zijn volk.", zo zegt de celebrant aan het begin van de Mis. Een duidelijke verwijzing naar het hiervoor genoemde. Een van de belangrijkste verdiensten die ik zie in het werk van mgr. Leadbeater is, dat hij ervoor gezorgd heeft dat de kennis over het wezen en de innerlijke werking van de Mis niet verloren is gegaan. Kennis over de werking en uitwerking van woorden, handelingen, intenties, het gebruik van liturgische kleding, muziek, gezangen, wijwater, wierook, kaarsen, symbolen en de bewust gezochte samenwerking met engelen. Kortom hij heeft ons een kijkje gegeven in de werking en uitwerking van de ceremoniële magie. Informatie van onschatbare waarde, tot op de dag van vandaag. Zeker als er intenties zijn om aan de vormzijde van de Mis veranderingen aan te gaan brengen. Die informatie kan dan gebruikt worden om te beargumenteren waarom je dat niet zou moeten doen, maar hij kan ook gebruikt worden om met kennis van zaken het op verantwoorde wijze wel te doen. Wat mij betreft hebben we die kennis gekregen voor het laatste. Waarom vind ik dat?

Nieuwe openbaring van de 'Oude Wijsheid'

Met welk doel is in 1916 onze Kerk gesticht? Ik heb daar voor mijzelf een aantal antwoorden op gevonden. Een daarvan heb ik hierboven al beschreven. De tweede heeft te maken met het werk van mevrouw Blavatsky. Zij gaf aan het eind van de 19^e eeuw door de Theosofische Vereniging de wereld een nieuwe 'openbaring' van de 'Oude wijsheid', of theosofie, in haar werk "De geheime leer", (Blavatsky, 1968). Door haar werk en door dat van hen die na haar gekomen zijn, zijn de theosofie en de theosofische leringen in volle openbaarheid gekomen en voor veel meer mensen toegankelijk gemaakt dan het voordien was. De enorme positieve uitwerking daarvan kennen we allemaal: kennis over theosofie, esoterie en occultisme is wijd verbreid. Onze Kerk is in het leven geroepen om binnen het Christendom vanuit de theosofie een nieuw licht te werpen op het wezen mens, religie en religieuze beleving/spiritualiteit en een esoterische interpretatie te geven van de Bijbel.

De Kerk in een nieuw tijdperk

Er is nog een derde antwoord. En dat heeft te maken met het nieuwe tijdperk: het Aquarius- of Watermantijdperk. De kennis waarover ik hiervoor sprak, geeft ons de mogelijkheid om onze Kerk om te vormen tot een Kerk die geschikt is voor dat nieuwe tijdperk. En dat is wat mij betreft de belangrijkste reden waarom de Vrij-Katholieke Kerk werd gesticht. Met behulp van die kennis zouden wij in staat moeten zijn op verantwoorde wijze een liturgie te maken en een daarbij passende vorm die de

Aquariusmens aanspreekt en tegelijk een geschikt kanaal is voor de specifieke energieën van dat tijdperk.

Wat dat laatste betreft denk ik in het bijzonder aan de vrouwelijke spirituele energie.¹ Ook daarover is ons in de jaren 40 en 50 van de vorige eeuw veel informatie en kennis aangereikt. Ik doel op de reeks verhandelingen van professor priester J.E. van der Stok, “De hemelse machten achter het kerke-lijke jaar”, (Van der Stok, 1998). Zijn werk bouwt voort op het werk van mevrouw Blavatsky en mgr. Leadbeater. Deze drie mensen hebben ons iets in handen gelegd dat van een onschatbare spirituele waarde is.

De unieke visie van Van der Stok, al daterend uit eind jaren 30 van de vorige eeuw, over de onevenwichtigheid in de werking van de mannelijke en vrouwelijke spirituele energie, wordt nu wijd en zijd gedeeld. De vrouwelijke spirituele energie komt onvoldoende tot manifestatie en dus tot werking. Daardoor is de mannelijke spirituele energie niet echt scheppend. Van der Stok noemt bijvoorbeeld de Heilige Drievuldigheid de drie vrijgezellen. Pas wanneer beide vormen van energie in alles op een gelijke, evenwichtige wijze aanwezig en dus werkzaam zijn, is er sprake van echte spirituele creativiteit.

25 maart 2005

Ik maak nu een klein stapje terug in de tijd naar 2005. In dat jaar deed er zich op 25 maart iets bijzonders voor. De eerste volle maan na het lentepunt is bepalend voor de datum van Pasen. In 2005 was het volle maan op 25 maart. Dit is de feestdag van de aankondiging van Maria door de aartsengel Gabriël. Pasen valt 2 dagen later op 27 maart. Dit betekent dat het Mariafeest van de aankondiging samenvalt met Goede Vrijdag. Op die dag in het kerkelijk jaar vierten we de tijding dat Maria geboorte zal geven aan Jezus en tegelijkertijd herdenken we die dag dat Haar zoon Zijn grote offer brengt aan het kruis. Het lijkt wel of “alles” op die ene dag samenkomt: de cirkel is rond. 25 Maart 2005 is daarom, denk ik, een heel bijzondere dag. De aankondiging van de geboorte van Jezus is in feite de conceptie: 40 weken later wordt hij geboren. Het is een nieuw begin. Zijn dood op Goede Vrijdag is een afronding: “het is immers volbracht”. Als je die twee momenten samenbrengt, is er een soort van uitdoving, er is niets, er is niet iets, er is leegte, er is stilte. Er is eigenlijk alleen maar ruimte en stilte, zonder enige beweging of trilling. Maar dat betekent eigenlijk dat “er alles is”. Er is potentie, samengebond als stilte in een grote scheppende ruimte. Potentie voor een nieuwe schepping. Ik denk dat die potentie er eigenlijk altijd is. Maar is zij nu op 25 maart 2005 pregnanter dan ooit aanwezig? Ligen er op die dag voor de wereld echt mogelijkheden die verder gaan dan “normaal”? Kansen dus! Ik ben op zoek gegaan naar de mogelijke betekenis en heb die gezocht in de astrologie. Uiteindelijk heb ik met wat hulp van anderen een astrologische beschrijving/interpretatie gekregen via het internet. Voor mij een moeilijk stuk, want ik ben niet thuis in de wereld van de astrologie. Maar toch wel met waardevolle informatie die ik beter ben gaan begrijpen door de gesprekken daarover met een drietal collega-priesters². Ik probeer het in mijn eigen woorden neer te zetten. De astrologische duiding van de situatie op 25 maart 2005 geeft aan, dat op dat moment het “gewonde mannelijke” heling kan ontvangen van het “heilige vrouwelijke” dat beschreven wordt in termen van de “oerkwaliteit van zorg, koestering en respect voor al het bestaande”.

Heel expliciet wordt gesteld, dat met het heilig mannelijke de mannelijke kwaliteiten in ieder van ons, man zowel als vrouw, worden bedoeld. Of wel ongeslachtelijk vertaald: het gewonde mannelijke in de mens! Door synthese van deze krachten – mannelijk, vrouwelijk in een “heilig huwelijk” – tijdens de volle maan van 25 maart 2005 ontstaan er mogelijkheden om te kunnen gaan handelen vanuit het “heilige” of “hele” mannelijke. En dan praten we dus over creatieve handeling. Zoals ik het begrijp, heeft er op die dag een regeneratie, heling plaatsgevonden van de mannelijke scheppende kracht door de vrouwelijke scheppende macht. Is als het ware de wereld in dat aspect voor een moment weer recht gezet. De analyse geeft verder aan dat vanaf 6 december 2005 tot begin 2011 er een astrologische situatie zal zijn in Waterman die het “gewonde mannelijke” zal verlevendigen. Wonden die zijn ontstaan doordat mensen de waarden van “Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap, Helderheid, Waarheid en Bewustzijn” hebben geschonden. Uit het verdere relaas begrijp ik, dat het Watermantijdperk zich alleen dan volledig kan ontplooiën als we eerst gaan inzien en accepteren dat wij mensen – mannen en vrouwen – de mannelijke kracht verkeerd gebruiken en vervolgens vanuit dat inzicht ervoor zorgen dat die kracht wordt genezen. En daarvoor hebben we die vrouwelijke energie nodig.

De vraag die wij ons kunnen gaan stellen is: wat kan de VKK hieraan bijdragen?

Hierbij kun je denken aan:

- bewustwording in ieder individu van voorgaande (in het bijzonder in de geestelijkheid);
- bewustwording van wat bedoeld wordt met vrouwelijke en mannelijke spirituele energie en de functionele werking ervan;
- bewustwording dat we moeten stoppen met te denken en praten in termen van man en vrouw, maar meer in de term van mens;
- bewustwording hoe we de ‘toegang’ in onszelf en de ‘werking’ in onszelf van deze energieën kunnen maximaliseren;
- nadenken over de vraag of onze liturgie en de vorm waarvan deze gebruik maakt, voldoende bijdraagt aan die bewustwording.

Kerk van de toekomst?

In de jaren 70 van de vorige eeuw werd er in onze Kerk veel gesproken en geschreven over onze Kerk als de Kerk van de toekomst. Er is in die tijd aan dit onderwerp zelfs een kerkcongres gewijd. Van der Stok sprak daarover al in de jaren 50, (Van der Stok, 1998). Hij zegt onder meer: “*De Vrij-Katholieke Kerk is een beweging geënt op traditie, bedoeld om vernieuwing teweeg te brengen in de religieuze aanbidding langs oude lijnen. De Vrij-Katholieke Kerk werd geplaatst op de oude, traditionele lijn, met de bedoeling daarin meer vitaliteit, verjonging en vernieuwing te brengen*”.

Het geluid over de VKK als Kerk van de toekomst is verstomd. En naar mijn idee helemaal terecht. Onze Kerk is op zijn best een gerestaureerde “Visskerk” en zeker geen “Aquariuskerk”, maar heeft wel de potentie in zich om dat te worden. Als ze tenminste in staat is de tekenen van de tijd te verstaan. Daarin is ze zeker niet sterk. Ze hecht heel sterk aan de traditie en is daarmee sterk geconditioneerd. Ze hecht ook heel sterk aan wat zij die ons voorgingen hebben gezegd, waardoor we vergeten en verleren zelf te denken. We hebben

onszelf geconditioneerd door de geschriften van die voorgangers. We nemen een afwachtende houding aan en veranderen niets. We hebben wel de priesterwijding voor vrouwen opengesteld. Voor ons was dat heel spannend, maar eigenlijk was dat helemaal niet zo spannend, want andere Kerken gingen ons voor. Door de vrouw tot priester te wijden zullen we onze Kerk niet redden. Maar wel door de onderliggende stroom die tot dat besluit heeft geleid te leren (her)kennen en daaraan vervolgens betekenis te geven in onze liturgie en eucharistische vorm. Conditionering is 'de dood in de pot', alle creativiteit is dan verdwenen. In theorie weten we dat, maar in de praktijk worstelen we ermee. Door conditionering kunnen we al heel moeilijk naar het heden kijken, laat staan dat we los van heden en verleden naar de toekomst kunnen kijken. Kunnen ontdekken wat de toekomst qua boodschap, qua opdracht, qua ontwikkeling in petto heeft. In theorie weten we allemaal dat de toekomst hier en nu voor ons staat en ons recht in de ogen kijkt. Als het ware staat te trappelen om zich aan ons mensen kenbaar te maken. Of dat nu in de Kerk is of daarbuiten, de toekomst discrimineert niet. Zij wil zich presenteren aan iedereen. De kracht van de toekomst is dat zij dingen verandert.

De constante in de schepping: veranderen

In mijn werk ben ik het gedachtegoed van Peter Senge en zijn collega's Scharmer, Jaworski en Flowers tegengekomen. Door hun werk van tientallen jaren als adviseur bij vaak grote (multinationale) ondernemingen, ontdekten zij dat mensen van de toekomst kunnen leren. Dat mensen in staat zijn met elkaar te ontdekken wat de toekomst voor heeft en dat vertalen naar hun organisatie of bedrijf, waardoor er wezenlijke veranderingen ontstaan. Veranderingen die voortkomen uit diep inzicht, verkregen door het kennen van de toekomst. Een toekomst waarvan de signalen zich hier in het heden laten zien; en gezien worden door hen die in staat zijn te horen en te zien. Zij ontdekten in hun gesprekken met managers en hun werk met mensen binnen tal van bedrijven, de spirituele kant en kracht van de organisatie. Sterker nog, managers, medewerkers wilden wel meer vanuit spirituele kracht werken, maar niet allemaal durfden ze daarover te praten. Ze ontdekten ook dat die kracht de potentie heeft over de grenzen van het bedrijf heen te werken aan de verandering van de wereld. Daarin zien zij – en ik denk dat het terecht is – dat multinationals (doordat zij over de hele wereld aanwezig zijn) de potentie in zich hebben om de wereld ten goede te veranderen door zelf te veranderen door de kracht die de toekomst schenkt. Terwijl tot op dit moment multinationals juist niet die positieve rol vervullen. Senge en zijn collega's hebben hun 'ontdekkingstocht' beschreven in hun boek *Presence*, een boek over mensen, organisaties, de noodzaak en het hoe van bewustzijnstransformatie, (Senge c.s., 2006). Een ontdekkingstocht waarin zij "Oude Wijsheid" in werking zagen in moderne bedrijven, een ontdekkingsreis naar de wortels van veranderen. Wat zij zien en meemaken, verbinden zij ook met de wijsheid in onder meer het christendom, het taoïsme en het soefisme.

In mijn werk zie ik steeds vaker dat organisatie- en veranderkundigen op zoek zijn naar de spirituele kant van de mens en de organisatie waarin zij werken. Er wordt gesproken over de ziel van de mens en de ziel van de organisatie en hoe die zich tot elkaar verhouden. Steeds vaker wordt in bedrijven en organisaties de vraag gesteld wat zij nog meer kunnen betekenen voor de maatschappij, voor de ontwikkeling van de

wereld. Ze zijn op zoek naar hun toegevoegde waarde voor de omgeving, naast hun 'core business'. Een niet geld-gedreven motivatie. Waar we hier over praten is spirituele groei. Het gaat over veranderen. Verandering is de enige constante in de schepping. Leven is veranderen. Alles stroomt en alles is vloeibaar. De wereld om ons heen verandert in spirituele zin in een rap tempo. Alles verandert voortdurend, niets staat vast, zegt de kwantumfysica. En temidden van deze veranderende en spiritualiserende wereld – ja, toch wel, ondanks alle andere zaken die we zien en mogelijk op het tegendeel zouden kunnen wijzen – zou de VKK niet hoeven te veranderen?

"De Vrij-Katholieke Kerk is een levende, christelijke Kerk, vooruitstrevend in zover dat zij beweert dat de godsdiensten gelijke tred behoren te houden met de groei en de verlichting van de mensheid", staat in onze Beginselverklaring, (N.N. 1986). En dan niet veranderen? En niks vernieuwen? Alleen op 'prudente wijze' lees ik in de herfsteditie van Reflectie. Geen vooruitgang zonder risico en fouten. Zorgen dat je voldoende kennis hebt en openstaan voor de toekomst en de tekenen des tijds zien en verstaan.

Oppakken van de uitdaging

Het nieuwe tijdperk waarin we zijn binnengetreken – of de overgangsfase daarvan waarin we ons bevinden – staat onder de invloed van de zevende straal. Het achter ons liggende tijdperk was van de zesde straal, de straal van toewijding. De zevende straal is de straal van geordende dienst. 'Google' je het woord Aquariustijdperk, dan krijg je voor Nederlandstalige pagina's 13.300 hits. Er wordt van alles op die pagina's verkondigd over het nieuwe tijdperk. Kennelijk is er al heel veel kennis aanwezig over de betekenis van dit nieuwe tijdperk. Een tijdperk van Licht, Liefde, Eenheid. De mannelijke spirituele kracht en de vrouwelijke spirituele macht werken maximaal in ieder mens. Een tijdperk waarin de mens zich verbindt met zijn diepste – goddelijke – kern of bron (Atma). Vanuit die kern van eenheid verbindt hij zich weer met de materie waardoor hij vanuit zijn Atma aan de materie waarden kan toevoegen die we nu niet kennen. Een bewustzijnstransformatie die leidt tot verbinding met en een compleet ander gebruik van de materie. Een tijdperk van samenwerken, netwerken, elkaar helpen resultaat te behalen en elkaar versterken. Een tijdperk van orde, schoonheid, synthese. Een tijdperk waarin de mens geen behoefte meer heeft aan een goeroe buiten zich, omdat hij in zichzelf het Christusbewustzijn doet ontwaken. Dát is zijn goeroe. Vanuit de eenheidsbeleving in dit Christusbewustzijn met alles wat leeft en is, zoekt hij ook op spiritueel gebied de samenwerking met andere mensen. Het nieuwe tijdperk is het tijdperk van de ceremoniële magie, waarin heel bewust samengewerkt wordt met de engelen. Wat we nu meemaken op het gebied van ceremonie en liturgie verbleekt bij wat het nieuwe tijdperk op zijn hoogtepunt zal laten zien. Zo maar snel even een aantal zaken bij elkaar 'genomen' van wat er over dit tijdperk is te vinden.

En dan zou onze Kerk niet veranderen? Ik denk dat onze Kerk gesticht is om te veranderen! Maar dan wel vanuit diep innerlijk inzicht, diep innerlijk begrijpen, diep innerlijk weten. De Kerk kent de mens van nu en morgen, kent de juiste betekenis van de Kerk nu en morgen, de juiste betekenis van liturgie en ceremonie nu en morgen. En als dat niet zo is, dan ligt er een grote uitdaging om tot inzicht, begrijpen en weten te komen. Pakken we die uitdaging op, dan gloort er een mooie toekomst.

Noten

1. De vrouwelijke en mannelijke spirituele energie is werkzaam in de hele schepping. Het is niet het exclusieve 'bezit' van respectievelijk de mens die we in geslachtelijke zin vrouw respectievelijk man noemen. Beide vormen van energie zijn werkzaam in mensen, ongeacht het geslacht.
2. Ronald Engelse, Wies Kuiper en Chris de Moraaz Imans

Literatuur:

Blavatsky, H.P.: *De geheime leer* (Algemene Boekencentrale + Antiquariaat J.J. Couvreur), Den Haag 1968.
 Hodson, G.: *The hidden wisdom in the holy Bible* (T.P.H., Adyar) 1970.

Hodson, G.: *The Christ life from nativity to ascension* (T.P.H., Wheaton USA), 1975.
 Leadbeater C.W.L.: *De wetenschap der Sacramenten* (Vrij-Katholieke stichting Ioannes Baptistes, Weltevreden) 1924.
 N.N.: *Liturgie in gebruik bij de Vrij-Katholieke Kerk* (Stichting Ruysbroeck), 1951.
 N.N.: *Beginselverklaring en korte samenvatting van de leer van de Vrij-katholieke Kerk* 1986.
 Senge, P., Jaworsky, J. Scharmer, O., e.a.: *Presence* (Academic Service), 2006.
 Stok, J.E. van der: *De hemelse machten achter het kerkelijk jaar* (vierde editie; Vrij-Katholieke Kerk in Nederland), 1998.

* * *

Wat is de Vrij-Katholieke Kerk?

De Vrij-Katholieke Kerk

- is één van de meer dan dertig katholieke Kerken in de wereld, die onafhankelijk zijn van 'Rome';
- verkondigt de christelijke leer, geïnspireerd vanuit theosofie en gnosis, zoals zij die verstaat en
- weergeeft in het licht van de voortgaande spirituele ontwikkeling van de mens;
- beschouwt die leer daarom als niet-dogmatisch, evenmin stelt zij onderschrijven daarvan als voorwaarde tot lidmaatschap;
- bedient de zeven Sacramenten, in naam van Christus;
- richt geen scheidsmuren op rond haar altaren: eenieder is welkom bij haar erediensten, en ieder wordt bij de Heilige Mis van harte uitgenodigd tot de Communie, ongeacht lidmaatschap of geloof;
- laat eenieder de grootste mate van vrijheid in denken en geloven; en eerbiedigt ieders persoonlijke geweten, in de overtuiging dat zonder volledige vrijheid spirituele groei van de mens niet mogelijk is;
- is een Kerk met apostolische successie, verkregen in het begin van de 20^e eeuw via de Oud-Katholieke Kerk, waardoor zij zich verbonden weet met de historische Kerk aller eeuwen.

De geestelijkheid van de Vrij-Katholieke Kerk wordt geen celibaat voorgeschreven en verricht haar diensten zonder persoonlijke, geldelijke vergoeding; zij moet dus zelf in haar levensonderhoud voorzien.

Zij maakt geen aanspraak op gezag over het persoonlijke geweten van mensen. De nadruk ligt op haar functie als bedienaar van de Sacramenten en het voorgaan in de erediensten, alsook op het verlenen van hulp aan hen die dat nodig hebben of daarom vragen.

* In de 'VKK in Nederland' (en aangesloten landen) staan alle wijdingen en ambten open voor zowel mannen als vrouwen.

Adressen

Regionaris Vrij-Katholieke Kerk in Nederland

Mgr. F.R. den Outer. Diedenweg 29, 6703 GS Wageningen.

Vicaris-generaal

Mgr. P.O. Baaij. Kajuit 11, 1319 AL Almere.

Centraal Kerkbestuur

Secr.: Evenaar 270, 1338 NW Almere-Buiten.
 Penningm.: bank 73.24.53.690; giro 302100, t.n.v.
 Ger Luijten, penningm. VVV-CKB, Amersfoort

Clericale Synode

Secr.: Bever 3, 1273 GZ Huizen.
 Web-site VKK-NL: www.vkk.nl

Adressen kerkgemeenten in Nederland

Amersfoort

Kerk van Onze Lieve Vrouw, Steven van der Hagenlaan 3.,
 Secr.: Horstpad 9, 3871 JN Hoevelaken.

Amsterdam

St. Gabriëlskerk, Deurloostraat 17.
 Secr.: Kajuit 11, 1319 AL Almere.

Arnhem

Kerk van Onze Lieve Vrouwe en al Haar Engelen,
 Cattepoelseweg/Wagnerlaan.
 Secr.: Vogelzang 16, 6662 VW Elst.

Den Haag

St. Albaanskerk, Rietzangerlaan 2a.
 Secr.: Burgemeester Keijzerlaan 125 2262 BE Leidschendam.

Haarlem

St. Raphaëlskerk, Popellaan 1, Bloemendaal.
 Secr.: Rollandstraat 3, 2013 SL Haarlem.

Naarden

Kerk van de H.Michaël en alle Engelen, Meentweg 9.
 Secr.: Badhuislaan 18, 1402 ST Bussum

Raalte

Christus Pantocratorkerk, Stationsstraat 21.
 Secr.: Wielewaalstraat 11, 7471 HC Goor.

Rotterdam

St. Franciscuskerk, Gerrit van der Lindestraat 65.
 Secr.: Jan Steenstraat 25, 3117 TB Schiedam.

Utrecht

St. Maartenskapel, Herenstraat 27.
 Secr.: Evenaar 270, 1338 NW Almere-Buiten.

Zwolle

St. Michaëlskerk, Enkstraat 44.
 Secr.: Gijsselterweg 17 a, 7963 PG Ruinen.

... GODSBEELDEN ...

Frank Kouwe

Tijdens het kerkcongres 2006 heb ik op 29 september een voordracht gehouden over het congressthema "Godsbeelden". Een globale samenvatting daarvan is te vinden op de website van de Kerk. Aan de hand van mijn aantekeningen heb ik mijn voordracht iets verder ugeschreven. Niet alles wordt diep uitgewerkt, omdat de bedoeling van de voordracht vooral was een indruk te geven van de verscheidenheid van beelden.

'De Waarheid is niet naakt in de wereld gekomen, maar in symbolen en beelden. Op een andere manier zal men de Waarheid niet ontvangen.' (Evangelie van Philippus, logion 67).

Beelden zijn hulpmiddelen om te komen tot de Waarheid die erachter ligt. Het beeld is niet dé Waarheid. Er zijn heel veel Godsbeelden in de vorm van bijvoorbeeld verhalen, namen en eigenschappen die aan God worden toegeschreven.

Een van die eigenschappen is liefde. In onze liturgie hebben wij als leidende gedachte "God als Liefde". Omdat er niet een beeld is van wat liefde is, is dit Godsbeeld ook niet eenduidig. Zoveel mensen, zoveel opvattingen over wat liefde is. Als we zeggen dat liefde het cement is dat de bouwstenen van de schepping bijeen houdt, hebben we daarmee dan duidelijk gemaakt wie of wat God is? Diezelfde vraag kunnen we onszelf ook stellen, wanneer we zeggen dat liefde dat is waardoor, ondanks alles, de wereld toch blijft draaien, of dat liefde slechts een ander woord is voor een staat waarin je helemaal niets meer hebt te verliezen. Hoewel ze geen van alle in staat zijn ons precies te laten zien wie of wat God nu werkelijk is, hebben ze wel allemaal gemeen dat ze ons tot nadenken kunnen aanzetten of ons kunnen inspireren.

Godsbeelden zijn nooit geheel juist, noch volledig. Ze zijn erg betrekkelijk, maar daarom niet zonder waarde. De waarde wordt misschien wel voor een belangrijk deel bepaald door de wijze waarop we ermee omgaan en door onze geestelijke behoefte. Deze zal aan verandering onderhevig zijn, afhankelijk van bijvoorbeeld fases in ons leven. Er zijn eigenlijk net zoveel beelden als er mensen zijn. Geen enkel beeld is toereikend om God te kennen. Eigenlijk is God niet te kennen. Een beknopt en breed beeld van hoe over Godsbeelden wordt gedacht is neergelegd in het boekje *"Beelden van God"* (Lindijder, 1988)

In onze *'Liturgie'* (N.N., 1951), *'Beginselverklaring'* (N.N., 1986) en *'Missie & Visie'* (N.N., 2006) maken wij ook gebruik van Godsbeelden. Bij de Invocatie – aan het begin van elke (sacramentele) eredienst, of elke liturgische dienst, of elke Heilige Mis; en daar gaat het speciaal om – richten we ons tot de Goddelijke Drie-eenheid van Vader, Zoon en Heilige Geest. In het Gloria (bijvoorbeeld Hemels Vorst, Almachtige Vader, Inwonend Licht, Wijsheid, Liefde, Kracht, Schoonheid), Credo (God is Liefde, Kracht, Waarheid en Licht), Offertorium (God, de Bron van al wat leeft en goed is). Maar ook in de zeven straalkaarsen en straalkruisen herkennen we Godsbeelden. In "de Missie & Visie" van onze Kerk geven we een puntsgewijze uitwerking van beelden van God, de Vader, Christus, de Heilige Geest en de Moeder. Godsbeelden zijn ons dus vertrouwd om mee te werken.

Godsbeelden in de Bijbel

De Bijbel is een boek vol Godsbeelden. In het 'Oude Testament' komen we zeer uiteenlopende beelden tegen. Bijvoorbeeld God als Vader, Herder, Koning, Geest, Bron, Rechter, Heerser en Strijder. God is in het 'Oude Testament' een actieve God. Hij doet dingen die mensen ook doen en toont net als mensen emoties: wandelt, praat, roept, is boos, schreeuwt, wrekt, eist onderwerping, eist gehoorzaamheid, worstelt, straft, troost, belooft en zegent. Daarmee komt God als zeer menselijk over. Maar tegelijkertijd is Hij ook God en heeft namen als: de Almachtige God, de Allerhoogste God, de Eeuwige God, Heer God, Heer, Heer der Heerscharen. Met de naam wordt uitgedrukt wat iemand in zichzelf is. God heeft prachtige Hebreeuwse namen. Het volgende overzicht heb ik samengesteld aan de hand van een publicatie van (R.A. Hakvoort, 1990 en 1991).

Naam	Betekenis
Elohiem	God de Schepper die in den beginne hemel en aarde schiep (Genesis 1:1). De almachtige Schepper van het heelal. Elohiem is meervoud van Eloah.
Jahweh	Ik ben die Ik ben. Ik ben, de eeuwig zijnde. Ik zal zijn die ik zal zijn. Ik ben die Ik eeuwig ben. De Eeuwige, de Onveranderlijke. En ook: de persoonlijke God die in liefde omziet naar de mens, maar aan deze ook eisen stelt, met hem een verbond heeft gesloten.
Eljoon	De Allerhoogste, de Bezitter van hemel en aarde.
Sjaddaj	De Almachtige, de gevende God, Hij die altijd voldoende is, zelfgenoegzaam is. Degene die liefheeft, die moederlijke troost geeft. "Sjad" betekent 'moederborst'. Hier komt dus iets van een vrouwelijk/ moederlijk aanzicht van God naar voren.
Eloah	Is het enkelvoud van Elohiem. Deze naam verwijst naar Gods uniekheid, dat Hij een rots is en een levende God.
Adoon	Deze naam en de volgende twee namen leggen de nadruk op de rechten van God op deze aarde. Adoon is Regeerder, Bestuurder, Machthebber, Gebieder.
Adoniem	Dit is het meervoud van Adoon en betekent Bezitter, met macht over anderen, eigenaar van de aarde.
Adonaj	Is mijn Heer, aan wie elk mens op aarde is onderworpen, maar ook de Heer die Zijn gedachten van vrede ten uitvoer wil brengen op deze aarde.
Jahweh Zebaoth	Heer der Heerscharen, in de betekenis van een leger van engelen, maar ook in de zin van soldaten.
El Olaam	De Eeuwige, de God der eeuwigheden, van 'de tijden en de gelegenheden', maar ook Hij die boven alle tijd verheven is. De God die in de tijd een plan volvoert met de mens.

Al deze namen geven een veelzijdig beeld van God die in de vertalingen in het 'Oude Testament' (Statenvertaling, NBG) niet is terug te vinden. Daarin vinden we namen als: God, HERE, Here, Almachtige God, Allerhoogste God, Eeuwige God, HERE GOD, Here HERE en HERE der heerscharen.

In het Nieuwe Testament is vooral Jezus de Christus de persoon in wie God Zich uitdrukt als de Vader. Alles wat Jezus doet en zegt, komt voort uit de Vader. Door Hem is Hij gezonden en Zijn wil wordt door Hem uitgevoerd. Hij is één met de Vader. Wie Hem heeft gezien, heeft de Vader gezien. Jezus is de Weg, de Waarheid en het Leven. Daarmee is Hij een (of het) Godsbeeld.

Ook een metafysische betekenis van namen

Namen hebben ook een metafysische betekenis. De *Metaphysical Bible Dictionary* (N.N., 1931) geeft van alle namen uit de Bijbel een metafysische betekenis. Deze betekenis voert altijd terug op (aanwezige dan wel te ontwikkelen) eigenschappen in de mens. Over de naam Jahweh (Jehova; oorspronkelijk JHVH) worden de volgende betekenissen gegeven:

- Hij die is, die was, die zijn zal
- De in zichzelf bestaande
- Hij die eeuwig is
- “Ik ben die Ik ben”, zei God tegen Mozes
- Ik ben – Ik was – Ik zal zijn omdat Ik ben – Ik was en Ik zal zijn de Kracht om eeuwig Ik te zijn (zou de oorspronkelijke betekenis zijn van Jahweh).

‘Ik ben’ is Gods naam in de mens, de inwonende Christus in de mens. De ontmoeting van Mozes met God in het brandende bosje is de ontmoeting met God – Ik ben – in zich zelf: het Hoger Zelf. De mens ontmoet zijn Hoger Zelf, dat zich in hem openbaart als ‘Ik ben’. Als datgene in de mens ‘die was, die is en zal zijn’. De eeuwige, onsterfelijke mens. Het is de Wil van God in de mens.

Een andere esoterische benadering zegt, dat ‘Ik ben’ de *ontwaakte* monade of Goddelijke Vonk (= een deel van God) in de mens is. Mozes staat dan voor het Hoger Zelf dat contact krijgt met de monade (een deeltje van de Godheid, ook wel Goddelijke Vonk genoemd), waardoor de Godheid zich gaat uitdrukken in het menselijke bewustzijn. De Israëlieten in Egypte staan dan voor het lagere zelf of de persoonlijkheid. Het brandende bosje wijst op het scheppende vuur van de zon en de aarde. Dit scheppende vuur ontwaakt in de mens en neemt als het ware het roer over in het leven van die mens. Hij wordt voortaan van binnenuit door de monade geleid en gestuurd. Dit komt tot uitdrukking in het uitspreken van de naam ‘Ik ben’. Daarmee is de openbaring compleet: de almachtige Godheid manifesteert zich van nu af aan door een deel van zichzelf (de monade) aan en in het menselijk bewustzijn.

Volgens deze esoterische benadering verwijzen Godsbeelden naar ontwikkelings- en openbaringsprocessen van het Goddelijke in de mens.

Macrokosmische ontwikkeling in beelden en namen

Godsbeelden kunnen esoterisch gezien ook naar macrokosmische ontwikkelingen verwijzen: de personen van Abraham, Isaac, Jacob en Mozes en hun relatie met God, verwijzen naar opeenvolgende cycli en subcycli van involutie en evolutie die manvantara's of tijdkringen van openbaring worden genoemd (Hodson, 1970, 1975). Mozes staat voor de 4^e cyclus. Elk zo'n cyclus wordt bestuurd door een geopenbaarde Godheid of Logos. Hier Abraham, Isaac, Jacob en Mozes. Jacob stelt hier de beoogde Logos voor van een nieuwe – de derde – cyclus van evolutie. Die nieuwe Logos ontvangt van zijn voorganger het machtswoord – dat is zijn Naam – waardoor hij door zijn voorganger geconsacreerd en geïnstalleerd wordt in zijn functie en alle officiële macht van hem krijgt overgedragen. De worsteling

van Jacob met God symboliseert het proces van inspanning om van de ene cyclus over te gaan naar de volgende. Jacob ontvangt daarna zijn nieuwe naam: Israël. Die nieuwe naam staat voor de nieuwe creatieve trillingen en frequenties die een rol gaan spelen in de nieuwe cyclus in het plan van evolutie.

Op microkosmische schaal praten we over de cyclus van geboorte en dood.

Het bijbelboek Job

Dit boek staat vol met Godsbeelden. Het verhaal van Job is het verhaal van de rechtschapen, goede, vrome mens die door het lot hard wordt getroffen. Als God zijn zonen bijeen roept, wijst Hij hen op de goedheid en vroomheid van Zijn knecht Job. Er is onder de mensen niemand vromer dan Job. Vervolgens is het diezelfde God die uitgedaagd door een van Zijn zonen – de Satan – toestaat dat deze Job ‘bezoekt’ om zijn vroomheid en goedheid op de proef te stellen. Job begrijpt niet waarom hij zo bezocht wordt, klaagt God aan en roept Hem ter verantwoording. Een metafysische benadering van dit verhaal is als volgt.

Job is een goed mens. Maar dat wil niet zeggen dat in hem de ware liefde en de ware wijsheid werkzaam zijn. Job is voortdurend bezig zichzelf te rechtvaardigen. Hij staat voor de mens die nog niet is ingegaan in de diepten van zijn eigen wezen, maar leeft vanuit het uiterlijke bewustzijnsproces en het beperkte persoonlijke bewustzijn. Er is geen sprake van echt diep begrijpen, waardoor angst ontstaat en de mens zelfrechtvaardiging zoekt in uiterlijkheden. De gesprekken met de drie vrienden wijzen op deze bewustzijnstoestand. Het gesprek met de vierde vriend – Elihu – staat voor het stadium waarin echt inzicht ontstaat door de werking van de Geest in de mens. Deze maakt dat zijn hart, zijn gedachten, zijn woorden en daden, zijn hele leven bezield worden vanuit de inwonende Christuskracht van werkelijke Liefde en Wijsheid. Als die kracht werkzaam wordt, leeft Job (lees: de mens) in werkelijke vrede, vreugde en overvloed.

Naast deze misschien wat moeilijke uitleg van een Godsbeeld, wordt het verhaal van Job ook wel in theosofische zin uitgelegd. Job heeft in zijn leven een hoeveelheid karma af te wikkelen uit vorige levens. Weer een andere visie is, dat het boek een inwijdingsverhaal is (Blavatsky).

Ook Jung gaat uitgebreid in op het verhaal van Job en het Godsbeeld dat naar zijn idee daarin naar voren komt, (Jung, 1992). Volgens Jung is God elke eigenschap in totaliteit: goed en kwaad, gerecht en ongerecht etc. God beschermt niet tegen het kwade. Hij moedigde de duivel aan om Job te beproeven. Weliswaar mocht de duivel Job beproeven en bezoeken met tegenslag, ziekte en lijden, maar doden mocht hij hem niet. De vrouw en kinderen van Job vielen niet onder deze uitzondering. In de weddenschap met de duivel overtreedt God zijn eigen gebod: “Gij zult niet doden.” Job is Gods slachtoffer. God wil helemaal niet rechtvaardig zijn, maar pocht op zijn macht die vóór recht gaat. Maar daarin praat hij langs Job heen. Als er één is die niet van Gods almacht en grootheid overtuigd hoeft te worden, is het Job. Jung trekt de conclusie dat God vooral met zichzelf bezig is en geen oog heeft voor Jobs problemen. Hij is niet werkelijk in Job geïnteresseerd. Job legt zich daarbij neer. Jung concludeert, dat God zich slechts dankzij een object – Job – een gevoel van eigen bestaan kan verschaffen. Maar dit pogen om zichzelf te leren kennen is ontoereikend. Job kent God beter dan God zichzelf kent: in een lofzang op de Wijsheid – “*Ze is voor geen goud te koop, met geen zilver te betalen*” (Job 28:15) – geeft Job eigenlijk aan, dat hij dit in God mist. God

neemt dit ter harte. Om zichzelf te leren kennen besluit hij mens te worden: de geboorte van Jezus – de mensgeworden God – geboren uit Maria, de zorgzame, liefhebbende Wijsheid.

Langs veel wegen komen Godsbeelden tot ons

Een veelheid aan beelden komt tot ons in de geschriften van mystici, waarin wij kunnen lezen hoe zij God hebben leren kennen. Bij twee van hen wil ik stilstaan: Meester Eckhart (1260 – 1328) en Jacob Boehme (1575 - 1624).

In de religiositeit van **Meester Eckhart** (Blommenstijn en Maas, 1990) gaat het eigenlijk slechts om één ding: alleen in de ziel van de mens is leven, en alleen wanneer je vanuit de ziel leeft, leef je (zie kadertekst). Godsbeelden vormen een

“Als je echt leeft, dan kan niets anders in je bezig zijn dan alleen God, in het binnenste van je ziel. Want als iets van buiten af je tot werken aanzet, is heel dat werken eigenlijk al dood. Zelfs wanneer God je van buiten af tot werken zou aanzetten of als je iets doet omwille van God, dan is ook dat werken evengoed ten dode en je bederft er het werken zelf mee. Als je leven wilt vinden in je werken, dan is dat God vanuit het binnenste van je ziel tot werken aanzet. Want daar is enkel leven en alleen daar leef je.” (fragment uit zijn preek ‘Iustus in perpetuum vivet’).

scheidende bemiddeling: het is een kleed dat verhindert dat geliefden naakt bijeen zijn. In andere bewoording: een Godsbeeld is een beperkt hulpmiddel. God kan niet gekend worden: God is boven alle kennen verheven. Het is daarom beter niet over God te praten. Hij is naamloos, Hij is niet-God, niet-geest, niet-persoon, niet-beeld. God is niet beminnswaardig: Hij is boven alle liefde en beminnswaardigheid verheven. Wil je God toch liefhebben, dan kan dat alleen op een beeldloze wijze, door een ziel die niet-geestelijk is, want zo lang de ziel de gestalte heeft van geest, heeft ze beelden, draagt ze de scheidende bemiddeling van beelden in zich. Er is in de ziel dan nog geen sprake van eenheid, enkelvoudigheid en éénstemmigheid. En zo lang dat het geval is, kan ze God niet echt liefhebben. Zo zou je in het kort de visie op Godsbeelden van deze mysticus kunnen samenvatten.

Meester Eckhart beschrijft zijn relatie met God op heel intieme wijze: “*God en ik, wij zijn één. Hij baart mij als zijn Zoon, hij baart mij als zichzelf en zichzelf als mij en mij als Zijn zijn en als Zijn natuur. In de diepste bron wel ik op in de Heilige Geest; daar is één leven, één zijn en één werk. Al wat God doet is één.*” In de mens komt God aan het licht, de mens-wording van de mens is niets anders dan het God-zijn, het werken van God. Het werken en het worden is één: als de timmerman niet werkt, wordt het huis ook niet. “*God en ik, wij zijn één. Wij zijn één in net zo’n werken: hij werkt, en ik word. Je moet God niet opvatten als buiten jezelf, maar als je eigenste en alles wat in jou is.*” Daarom kun je volgens Eckhart ook niets verlangen van God. Doe je dat wel, dan kom je in een ‘knecht – heerrelatie’ terecht: wie iets verlangt, is knecht en wie beloont, is heer, terwijl de Heer tot zijn leerlingen zei:

“Ik heb u geen knechten genoemd, maar vrienden.” (Joh.15:15). Er is geen heer en er is geen knecht, er is geen afstand. Volgens Eckhart is alles één, de veelheid is slechts schijn. Eenheid is leven, en dat leven is God of de Godheid. Eckhart maakt duidelijk onderscheid in een ongeopenbaarde God – Godheid - en een God in openbaring – die noemt hij ‘gewoon’ God -, waarbij de openbaring eigenlijk al besloten

ligt in de ongeopenbaarde God. God is de schepping. God werkt. In de schepselen is hij God en heeft hij een betrekking met zijn schepping. De Godheid werkt niet. Het eigene van de Godheid is zijn niet-betrekking. In tegenstelling tot God die wel een betrekking (relatie) heeft met zijn schepping. Dat is een relatie van geven – ontvangen, waarvan de structuur trinitair is (zie hierna). Maar in de Godheid ligt wel de oorspronkelijke ongeboort van de aanwezigheid van de schepping. In dit onderscheid – een ongeopenbaarde God en een God in openbaring – is voor Eckhart echter geen reëel verschil aan de orde, maar een onderscheid van het kennen. De Godheid – de ongeopenbaarde God – is rustend in zichzelf, het is absolute overvloed die opwelt in een uitstuwende beweging die tegelijk binnenblijft. In die uitgaande beweging baart de Vader de Zoon. Die is het evenbeeld van de Vader, waardoor de Zoon de Vader kent. Even wezenlijk als de barende uitstuwende is de ‘terugbarende’ ingaaende beweging van liefde: de Zoon wordt voortdurend ver-een-d met de Vader en dat is de Geest. Deze stroom van trinitair leven verbeeldt de overvloed van de Ene Verborgene. In deze trinitaire stroom is in principe de hele schepping reeds gegeven (als oerbeeld van alle dingen); in de Zoon ligt de hele uitgaande mogelijkheid van de schepping reeds besloten. Deze identiteit van de oerbeelden der schepselen met het ene beeld – de Zoon – noemt Eckhart de eerste voortbrenging. Er is dan nog geen sprake van ‘schepping’. Dat is het geval in de tweede voortbrenging, de voortgaande uitgaande beweging, het tweede scheppings-‘moment’, de eigenlijke schepping: God is dan werkzaam als God-Schepper. De Vader brengt de schepping voort in tijd en ruimte als iets anders dan Hijzelf is. Dat is de versplintering of fragmentatie in veelheid die Eckhart ‘schepselrijkheid’ noemt. Bezien vanuit de ene volheid is die fragmentatie of schepselrijkheid eigenlijk niets. De schepping is namelijk wezenlijk gevormd naar de Zoon en is daarmee in de grond niets anders dan God. De mens echter identificeert zich met die fragmentatie en klampt zich daaraan vast als een vorm van zelfbehoud.

De mystiek van Eckhart wordt gekenmerkt door een drie-eenheid: afgescheidenheid, de godsgeboorte in de ziel en de adel der ziel. Van dat laatste zegt Eckhart dat de mens ‘iets’ heeft wat alleen de mens heeft. “Zelfs de engel heeft het niet”, zegt hij. De mens heeft ‘Etwas in der Seele’, heeft ‘iets’ van de Ene Verborgene. Een eenheid die nog ‘achter’ God als trinitair leven ligt. In zijn preken noemt hij dat ‘de Adel der ziel’. Wij zouden nu zeggen: de Goddelijke Vonk, de Monade.

Jacob Boehme, de schoenmaker en mysticus uit Görlitz, gebruikt een heel eigen terminologie om wat eigenlijk niet in woorden is uit te drukken, toch tot uitdrukking te brengen. Zelf zegt hij, dat die woorden hem door God zijn ingegeven. Boehme schrijft, dat hij door alles heen kan kijken en in alles God ziet, zelfs in de kruiden, de grassen en de worm.

De Godheid – of door hem ook wel de Ongrond of Afgrond genoemd – is onkenbaar voor de mens (Boehme, facsimile-uitgave). Het is Potentie, Het is Een, eeuwig niets, geen schepsel gelijk, maar tegelijk ook alles, zonder grond, begin of plaats. Het bezit niets dan alleen zichzelf. In zichzelf is Het niets anders dan Een. Het behoeft geen ruimte noch plaats. Het brengt zichzelf in zichzelf voort van eeuwigheid tot eeuwigheid. God is aan geen ding gelijk of gelijkend en er is geen speciale plaats waar Het woont. Net als Eckhart maakt Boehme onderscheid in de eeuwig in Zichzelf verblijvende

Godheid die de oorzaakloze oorzaak van zichzelf is en de geopenbaarde Godheid die de oorzaak van de schepping is.

De schepping de wereld is een daad van vrije wil van de Godheid, een zelf-openbaring, voortkomend uit het verlangen zich aan zichzelf te openbaren. Op de vraag waarom God de mens heeft geschapen, geeft Boehme als antwoord: “*Opdat God een evenbeeld uit Zichzelf naar buiten zou brengen en in dit evenbeeld Zichzelf bewust worden zou.*”

God is het goede en de Satan is het boze, maar goed en boos is *in potentie* in alles aanwezig (zie kadertekst). De mens

De mens draagt God in zich en de duivel. Tot wie hij zich wendt, diens metgezel wordt hij. Daarin alleen ligt zijn vrijheid.’

‘Ieder mens is zijn eigen God en ook zijn eigen duivel. Waartoe hij zijn neiging uit doet gaan, dat drijft hem en leidt hem, diens knecht wordt hij.’

Bron: citatenlijst van internet

bepaalt door zijn vrije keuze welke *actief* wordt. Wat Boehme hier in feite zegt, is dat de mens zelf de groei van goed en kwaad in de wereld bepaalt en daar dus verantwoordelijk voor is. Alles leeft en groeit in die tweevoudigheid van boos en goed, ook wel de eenheid der tegenstellingen genoemd (Koo-le, 2002). In het Jodendom komen we deze gedachte ook tegen: de ziel is zuiver bij de geboorte. Mensen zijn geboren met een *jetser hatov*, een tendens om goed te doen, en een *jet-ser hara*, een tendens om slecht te doen. Boehme stelt, dat we door de Natuur, God – het goede – kunnen leren kennen.

In alles is de Drievuldigheid aanwezig: in hout, stenen, kruiden, wormen, mensen en engelen. De Vader is de Goddelijke Kracht, de Zoon is *in* de Vader, is het Hart en het Licht van de Vader. De kracht en de glans van de Zoon straalt weer terug in de Vader. De Heilige Geest is – zo zegt Boehme – de bewegelijke geest in de Vader, gaat uit van de Vader en de Zoon en vervult de Vader. De mens onderscheidt zich van de dieren door de werking van Kracht, Licht en van de Heilige Geest in zijn geest. Bij Boehme komen we net als bij Eckhart bij de Drievuldigheid de uit- en ingaande beweging tegen.

De zes letters van de naam van God – Jehova – verwijzen naar de werking en kracht van God (Boehme, 1642). De schepping is doortrokken van zeven eigenschappen die zich weer oneindig verdelen. Dit doet denken aan de zevenvoudige opbouw van macro- en microkosmos. In de Bijbel de zeven lichten voor Gods Troon en bij ons in de kerk de zeven stralen. Het gaat te ver om in het bestek van dit artikel dat verder te behandelen, maar duidelijk blijkt bij het lezen van Boehmes werken de grote overeenkomst tussen zijn opvattingen en de leringen der moderne theosofie.

Het vrouwelijk aanzicht van God

Dat wordt vaak de Sophia of Wijsheid genoemd. Essentiële kenmerken van de Wijsheid zijn reinheid, kennis van het Grote Plan, alomtegenwoordigheid en regenererend / helend vermogen. Het boek ‘De Wijsheid van Salomo’ is een grote lofzang van koning Salomo op de Wijsheid (zie kadertekst). Volgens Salomo hoeft je niet ver te zoeken om de Wijsheid te vinden: je zult haar vinden ‘zittend aan je deur’. Omdat Zij ingewijd is in de kennis van God, het verleden en de toekomst kent, zoekt Salomo Haar om zijn bruid te worden. Ook Job geeft in zijn nood een lofzang op de Wijsheid. In de katholieke traditie is Maria – Zetel der Wijsheid genoemd – de

‘Al wat verborgen en al wat openbaar is leerde ik kennen, want de wijsheid in alle dingen bedreven, onderwees mij. In haar immers is een geest, verstandig, heilig, enig in zijn soort, veelvuldig, subtiel, beweeglijk, klaar, onbesmet, helder, onkwetsbaar, het goede liefhebbend, scherp, onweerstaanbaar, weldadig, menslievend, standvastig, onwankelbaar, onbezorgd, alvermogen, alles overziende en alle geesten doordringende, de verstandige, de reine en de subtielste. Want de wijsheid overtreft in beweeglijkheid elke beweging, zij doorschrijdt en doordringt alles door haar reinheid. Want zij is een ademtucht van Gods macht en een zuivere uitstraling van de heerlijkheid van de Almachtige; daarom dringt niets wat bevekt is, in haar door. Hoewel zij één is, vermag zij alles, en hoewel zij in zichzelf blijft vernieuwt zij het al (Wijsheid 7: 21-27).’

vlees geworden Wijsheid, zoals Jezus het vlees geworden Woord is. Samen vormen Zij het volkomen en evenwichtig vrouwelijk – mannelijk Godsbeeld. Binnen de katholieke traditie zijn er vele namen voor Maria.

In onze ‘*Missie & Visie*’, de ‘*Mariawijding*’ en de ‘*Bezinning op de Wijsheid*’ reiken wij beelden aan van het Moeder-aanzicht.

Professor, priester, J.E. van der Stok werkt het vrouwelijk aanzicht van God uit in beelden en functionele werking in zijn prachtige reeks verhandelingen ‘*De hemelse machten achter het kerkelijk jaar*’ (van der Stok, 1998). De Mariafeesten brengen ons in aanraking met die hemelse machten, die door Van der Stok als vrouwelijk worden gezien. Het Moederbeginsel is de diepste bron: de Moeder-Diepte, de Grote Diepte, de hemelse Sofia of Wijsheid die alles doordringt en omvat, de Al-Ziel, de Ruimte. Een Ruimte die we ons kunnen voorstellen als een macht, een groot vermogen, de voorraadschuur van de schepping van waaruit de schepping vorm na vorm tevoorschijn komt. De Moeder-Diepte brengt alle vormen voort. Uiteindelijk zal dat alles aan het einde der tijden, wanneer het Goddelijk plan is voltoerd, in Haar worden opgenomen. De Mariafeesten hebben hiermee te maken: met de grondslag van de openbaring, met substantie en vorm. Ze zijn het symbool van het mysterie van het ontstaan en het weer oplossen van de schepping. God de Vader is het leven en God de Moeder is de substantie, de grondslag van de stof (zie kadertekst).

Van der Stok stelt, dat er voor onze Kerk een uitdaging ligt om een visie te hebben op dat vrouwelijke aanzicht en vanuit

Het feest van Maria Geboorte (8 september) symboliseert de geboorte van de Dochter, de eerste, maagdelijke, zuivere vorm, de eerste zuivere substantie, voortgekomen uit de Diepte (van de Wijsheid, de Grote Moeder. Het feest van Maria Boodschap (25 maart) wijst op de eerste openbaring van dualiteit. De smetteloos zuivere vorm biedt het Leven aan (de Vader) zich in Haar te openbaren (de geboorte van het Kind, Kerstmis, negen maanden later). Het feest van Maria ten Hemelopneming (15 augustus) is Haar grootste feest. Het symboliseert Haar grootste macht: de gehele schepping wordt door Haar meegenomen naar Haar eigen oorsprong, de Grote Moeder, de Ruimte. Maria, de Dochter, wordt in het huis van Haar Moeder opgenomen, waar Zij opgaat in de heerlijkheid van haar diepste achtergronden, om vervolgens op 8 september weer opnieuw geboren te worden en aan een nieuwe cyclus te beginnen.

die visie de vrouwelijke, geestelijke energieën – machten – werkzaam te maken in en door de gemeente. De Drie-eenheid is een mannelijk Godsbeeld en daardoor – volgens hem – steriel. In andere godsdiensten, vooral in de oosterse en ook in de

oudere mythologieën, was de vrouwelijke macht altijd primair: de Wijsheid schiep daarin de voorwaarden voor de Goddelijke Kracht of Wil (de Vader) om zich in samenwerking met haar te openbaren. Er is binnen het Christendom geen aandacht voor de vrouwelijke tegenhangers zoals we die wel tegenkomen in de Hindoeïstische Drie-eenheid: Shiva met Sarasvati, Vishnu met Lakshmi en Brahma met Parvati. Deze godinnen worden de Shakti's genoemd ('deugden' is misschien de meest geëigende vertaling, volgens Van der Stok). Zij zijn de machtsaspecten van deze Scheppers. In de heilige boeken van de Hindoes wordt de opmerking gemaakt, dat deze grote mannelijke goden zonder hun Shakti's niets kunnen doen, zich zelfs niet kunnen bewegen, laat staan scheppen. In onze Kerk wordt de vrouwelijke rol binnen de Drie-eenheid nog wel eens toegedacht aan de Heilige Geest. Iets waarin ik mij helemaal niet kan vinden. Tot zover heel beknopt samengevat de opvattingen van Van der Stok.

Voor Jacob Boehme is Maria de Goddelijke Chaos, waarin het hele beeld van de schepping besloten ligt, dat door Wijsheid uitvloeit in concrete vormen en gestalten. In Haar worden de krachten, beelden en deugden openbaar. Niet alleen komt de schepping in niet-stoffelijke en stoffelijke vorm uit Haar voort, maar de Wijsheid is ook de voedster van die schepping. Zoals we eerder zagen, komt daarvan iets tot uitdrukking in een van de oudtestamentische namen van God: Sjaddaj, waarin "Sjad" 'moederborst' betekent. Maar ook komt er in dit beeld iets tot uitdrukking van God als Moederlijke Troost, de Gevende en de Liefhebbende. Het beeld van Maria waarin Zij het Kind de borst geeft of met ontblote borsten, zonder het Kind, wordt afgebeeld, zijn ook Godsbeelden van die zorgende, liefhebbende, onderhoudende en voedende God. Er zijn legenden en verhalen over Maria die Haar melk aan stervelingen te drinken geeft, onder andere Benard van Clervaux.

Er zijn nog al wat verhalen over de wonderbaarlijke genezing van mensen, nadat Maria aan hen verscheen en hen de borst gaf. Naast symbool voor genezing en heling door de vrouwelijke, spirituele kracht, is Haar melk ook symbool voor het leven, symbool voor de spirituele voeding van de menselijke ziel door de Goddelijke Wijsheid (Warner, 1978).

In deze tijd zijn we steeds meer op zoek naar dat vrouwelijke aanzicht in beelden als Moeder Aarde, Gaia, de Grote Moeder, Maria Magdalena. Symbolen van leven, vruchtbaarheid, wijsheid en levenservaring.

In de **theosofie**, zoals die qua 'grondbeginselen' wordt beschreven door Jinarajadasa, komt het beeld naar voren van de in Zijn schepping 'evoluerende' God (Jinarajadasa, 1951). Hierin schetst hij een beeld van zonnestelsels, heelallen en universa waarin in samenhang met elkaar het leven of bewustzijn evolueert. Zo is ons zonnestelsel (eigenlijk elk zonnestelsel) de fysieke uitdrukking van de Zonnegod (of Logos) van dat stelsel, die evolueert in en door zijn stelsel en zetelt in de zon. De 'fysieke' ruimte waarin dat plaats vindt, is een bol met een straal gemeten van het centrum van de zon tot aan de buitenste planeet X, voorbij Pluto.

Het evolutieveld bestaat uit zeven planeetketens met ieder zijn eigen Godheid of planeetlogos en zijn opdracht / doel in het Grote Plan. Zij zijn de zeven machtige helpers van de Zonnegod. De Aarde vormt samen met Mars en Mercurius zo'n planeetketen. De andere planeetketens zijn die van Neptunus, Uranus, Saturnus, Jupiter, Venus en Vulcanus.

Van der Stok beschrijft ze in zijn verhandeling over de aartsengel Michaël (Van der Stok, 1998). Het feest van de Kings Week (hier) op het Internationaal Theosofisch Centrum en het feest van St. Michaël (vandaag op 29 september) hebben te maken met dit beeld van een in en door zijn schepping evoluerende God. Op deze dag verschijnen de zeven Godheden van de planeetketens en met Hen ook allen die onder hen staan – mensen (wezens van het Transcendente), engelen (wezens van Licht) en daimonen (wezens van Vuur) - voor de troon van de Zonnegod van het stelsel om Hem te loven en te eren. Het is een feest van zuivering, regeneratie, reïntegratie, vervolmaking, consecratie en verheerlijking voor het hele zonnestelsel en het daarin evoluerende leven. Een bevestiging van God in Zijn Heerlijkheid en Koningschap door de in Zijn stelsel evoluerende wezens, waarin het hele stelsel deelt.

Ik sluit af met te verwijzen naar wat **Neale Donald Walsch** in een aantal boeken geschreven heeft over 'zijn dialogen met God'. Een daarvan heet '*De God van Morgen*' (Walsh, 2004). Het boeiende van dit boek is het anders denken van de schrijver, en zijn uitdaging om daar in mee te gaan. Hij is niet traditioneel in zijn beelden en woorden. Je kunt goed zien dat hij weet wat er op het gebied van religie en spiritualiteit te koop is in de wereld. Weliswaar maakt hij gebruik van een eigen terminologie, maar de lezer kan wat er gezegd wordt terugvoeren op uitspraken, leringen of beelden uit geschriften van de verschillende godsdiensten. Om zijn anders denken over God kracht bij te zetten spreekt hij consequent over God als vrouwelijk en gebruikt hij de woorden 'Haar' en 'Zij'.

Zijn Godsbeeld is erg verschillend van Godsbeelden die we tegenkomen in het jodendom, het christendom of de islam. Het is geen gebiedende, straffende of wrekende God. Dat is volgens Walsch het beeld van de machthebbers, de 'beheersing-van-bovenaf-structuren', die een moraal of een wet willen opleggen. Die willen dat de mensen voor hen werken, lijden, vechten, bommen leggen. Eigenlijk zegt hij, dat God is zoals wij God zien. Of wel we communiceren met het beeld dat we zelf van God hebben geschapen. Het Godsbeeld zegt daarmee iets over de mens. Hoe hij is, maar in sommige gevallen misschien ook zoals hij zou willen zijn, een wensbeeld. God is volgens Walsch een God die niets verlangt van mensen. In zijn boek staat in negen punten beknopt wat God van Zichzelf heeft gezegd in zijn dialogen met hem.

De God van morgen:

- verlangt niet dat er in Haar geloofd wordt
- heeft geen geslacht, maat, vorm, kleur of enig ander kenmerk van enig individueel levend wezen
- praat de hele tijd met iedereen
- is van niets afgescheiden, is overal tegenwoordig, het Al in Alles, de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde, de Totaalsom van Alles wat ooit geweest is, nu is en ooit zal zijn
- is niet een uitzonderlijk Opperwezen, maar het buitengewone proces dat het Leven genoemd wordt
- verandert voortdurend
- is nodeloos
- verlangt geen dienstbaarheid, maar is de Dienaar van heel het Leven
- is onvoorwaardelijk liefdevol, heeft niet over alles snel een oordeel klaar, veroordeelt niet en straft niet.

Tot slot

Godsbeelden. Ze verwijzen naar het Onkenbare, het Onnoembare, het Eeuwige dat de grondslag is van alle leven. Ook van onze eigen bestaan. Door de eeuwen heen, tot op de dag van vandaag en nog vele eeuwen hierna maken mensen Godsbeelden. Het zijn hulpmiddelen om het Onbegrijpelijke begrijpelijk te maken. Omdat het hulpmiddelen zijn die ons niet de naakte Waarheid brengen, maar op zijn best op onvolmaakte wijze ernaar verwijzen, zijn het beelden om te 'verbrijzelen', 'op te lossen' of om er 'doorheen te stappen'. Dan kan een nieuw beeld geboren worden dat ook alleen maar waarlijk scheppend kan zijn door ook dat te 'verbrijzelen'. Totdat het laatste beeld 'verbrijzeld' is en God ten volle gezien en gekend zal worden. Opdat dan de 'geliefden' wel naakt bijeen zullen zijn en elkaar ten volle zullen kennen. Zo heb ik dat begrepen.

Frank Kouwe (57) studeerde biologie aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Hij is na verschillende functies in het waterbeheer – onderzoek, beleid en management – werkzaam op het gebied van kennis- en innovatiemanagement bij een waterschap. Hij is eerstaanwezende priester in de VK-kerkgemeente Utrecht. In die hoedanigheid is hij sinds 2001 ook actief in het overleg en de activiteiten van de 'Buurkerken Utrecht Centrum'.

Literatuur

- Blommesteijn, H.H. en Maas, F.A. *Kruispunten in de mystieke traditie* (Meinema, Den Haag), 1990. Deel 10 in de reeks Sleutelteksten in godsdienst en theologie
- Blavatsky, H.P. *Isis ontsluit* (Algemene Boekencentrale + Antiquariaat J.J. Couvreur, Den Haag), facsimile-uitgave.

- Boehme, J. *Aurora of morgenrood in opgang* (facsimile-uitgave)
- Boehme, J. *Clavis of Sleutel; een Verklaring van de voornaamste punten en woorden, die in de Schriften van de Auteur gebruikt worden; tot meerder begrip van zijn andere Boeken.* (uitgever onbekend), 1642
- Hakvoort, R.A. *Namen van God in het Oude Testament.* In: *De bode van het Heil in Christus* (augustus 1990 - mei 1991)
- Hodson, G. *The hidden wisdom in the holy bible* (T.P.H., Adyar), 1970
- Hodson, G. *The Christ life from nativity to ascension* (T.P.H., Wheaton, USA), 1975
- Jinarajadasa, M.A. *Grondbeginselen der Theosofie* (Uitg. TVN, Amsterdam), 1951
- Jung C.G. *Mensbeeld en Godsbeeld* (Lemniscaat, Rotterdam), 1992
- Koole, B. *Verlichting en het niet-dualistisch omgaan met tegenstellingen: parallel tussen Westerse en Oosterse spiritualiteit* (verslag van een lezing), 2002
- Lindijer, C (redactie), *Beelden van God* (Meinema, Delft), 1988. Deel 47 in de reeks Ter Sprake
- N.N. *Liturgie in gebruik bij de Vrij Katholieke Kerk* (Stichting Ruysbroeck), 1951
- N.N. *Beginselverklaring en korte samenvatting van de leer van de Vrij Katholieke Kerk*, 1986
- N.N. *Missie en visie van de Vrij Katholieke Kerk in Nederland*, 2006
- N.N. *Metaphysical Bible Dictionary* (Unity school of Christianity, Unity Village, Mo, USA), 1931
- Stok, J.E. van der, *De hemelse machten achter het kerkelijk jaar* (4e editie; Vrij Katholieke Kerk in Nederland), 1998
- Walsch, N.D., *De God van morgen; Onze grootste spirituele uitdaging* (Kosmos-Z&K Uitgevers, Utrecht), 2004
- Warner, M. *Alone of all her sex; The myth and the cult of the virgin Mary* (Quartet Books Limited, London), 1978

* * *

"Unio Mystica"

Schilderij van de meta-realist Jofra, 1973
Dit vertegenwoordigt de middelste pilaar van de boom des levens en Adam Kadmon, de universele mens

Het herontdekte, oeroude Hebreeuwse vrouwelijke Godsbeeld; een completering van de Christelijke, mannelijke Godsnaam

✠Frank den Outer

Er zijn in de loop der eeuwen vele en zeer verschillende Godsnamen ontstaan – de oudste daarvan maken het goed mogelijk God als persoon te beschouwen en aan te kunnen spreken; de latere namen zijn abstracter of verwijzen naar menselijke eigenschappen.

De persoonlijke Godsnamen zijn vrijwel uitsluitend mannelijk; de abstracte namen zijn dat niet, of in ieder geval niet uitgesproken mannelijk. Het late Judaïsme, tot in de eerste eeuw van het Christendom, kent ook een vrouwelijk Godsbeeld; we komen dat tegen in Oudtestamentische apocriefe boeken. Mede omdat het apocriefe boeken betreft, is dit vrouwelijke beeld van God in het Judaïsme en ook in het Christendom op de achtergrond gebleven.

Onze Kerk kent dit wel – het is betrekkelijk kort geleden opgenomen in haar liturgie vóór de H. Mis – maar geeft daarmee niet die plaats die het mogelijk maakt het mannelijke van ons Godsbeeld aan te vullen en in evenwicht te brengen.

In dit artikel wordt nader ingegaan op dat vrouwelijke Godsbeeld. Hoe dat te integreren, in het bijzonder met het mannelijke Vader en Heer, maar ook met het abstracte Liefde, Kracht, Waarheid en Licht. Dat vraagt een radicale verandering in onze visie op God.

Godsbeeld van de 19e eeuwse schilder William Blake

Godsbeelden, God in beelden, God in woorden¹. Het spreken over God kan wel, maar brengt ons God niet nabij, we ‘verbeelden’ ons God alleen maar. Toch concrete voorstellingen maken? In de beginperiode van het Christendom – en nu nog – bestond er ook een ‘ontkennende’ wijze van spreken over God door te zeggen wat God niet is: onnoembaar, onveranderlijk, onbegrensd, ongezien, onwaarneembaar, noch dit noch dat.

Hoewel geen toerijkende, concrete voorstellingen kunnen worden gegeven of mogelijk zijn, is er wél een Godsbesef: op zich is dat bijzonder en raadselachtig. Waar komt dat vandaan? Misschien komt dat door bijzondere ervaringen van bepaalde aard die kunnen worden uitgelegd, dankzij het Godsbesef, als Godservaringen. God wordt dan benoemd, het is een naam, uniek, met niets te vergelijken; het is géén begrip, zoals een boom, maar een naam.

Toch, aan de Godsnaam worden beelden verbonden, ondanks het Oudtestamentische verbod op het maken van beelden². In een artikel, elders in dit blad³, worden hiervan vele voorbeelden gegeven, waaronder Elohiem en Jaweh. Er zijn ook beelden ontleend aan functies uit de samenleving waarmee God wordt vergeleken en om Zijn grootsheid en verhevenheid weer te geven. Een bekend voorbeeld is herder: *De Heer is mijn herder, mij ontbreekt niets* (Ps. 23). Maar herder, koning, vorst, rechter en heerser – het zijn geen Godsbeelden: God wordt met deze persoonlijke namen vergeleken, niet aangesproken. Hierop zijn twee grote uitzondering: ‘Heer’⁴ en, ontleend aan het gezin, ‘Vader’⁵. Voor Jezus was Vader zijn Godsnaam.

Hoewel God wordt vergeleken met persoonsnamen, maar niet daarmee aangesproken, wordt Hij beschouwd als een persoon. De oudste visie op God is al die van een persoon: in het eerste bijbelboek Genesis (15^e eeuw v. Chr. of eerder!) treedt Hij op als een persoon: als de Schepper van hemel en aarde, en van de mens. Wat later, of in dezelfde of zelfs eerdere periode, brengt Mozes, de leider van de Israëlieten in hun Exodus uit Egypte, God zelfs sprekend tot openbaring: “Zeg aan hen – het volk – ‘Ik ben die Ik ben’ heeft je gezonden”⁶.

Toch zijn die Godsnamen allemaal symbolische verwijzingen, metaforen, verwijzingen naar Datgene wat daarachter staat. De persoonlijke naam ‘Vader’ houdt niet in dat God een persoon is: ‘Vader’ is geen aspect van God, Die geen enkel ‘aspect’ heeft, maar wordt dan toch veelal heel letterlijk als persoon gezien, en daarmee beperkend.

Die beperkende namen kunnen worden vermeden door omschrijvingen als: de Eeuwige (al kan dat ook persoonlijk worden opgevat), Universeel Bewustzijn, Grond van ‘s mensen bestaan, de Bron van al het zijn, het Heilige, het Numineuze, het Mysterie, het gans Andere. Ook is tegenwoordig hier en daar wel sprake van het nietszeggende woord ‘Iets’, passend binnen het Ietsisme, zó genoemd in navolging van Katholicisme, Protestantisme, als een manier van zeggen: ‘Ik ben geen christen, niet gelovig, ook geen atheïst; ik weet het gewoon niet. Misschien is er iets, een mysterie dat onze werkelijkheid draagt, buiten, boven, achter de waarneembare werkelijkheid’.

En dan zijn er de onpersoonlijke Godsnamen, ontleend aan persoonlijke eigenschappen als liefde. Dit is al vroeg zo – tijdens het ontstaan van de VK Kerk ⁷.

Het symbool, de metafoor, maar in het bijzonder het verhaal, brengt ons toch nader tot God. Het ‘verwoordt’ het Godsbesef, geeft daar vorm en inhoud aan – en wel in woorden. Die verhalen worden verteld in de Bijbel. Van grote betekenis zijn de verhalen in het Oudtestamentische Genesis, Exodus, Spreuken, Prediker, en veel recenter in Wijsheid van Jezus Sirach en Wijsheid (van Salomo); hier genoemd in chronologische volgorde van ontstaan, voor zover dat althans bekend is. Hierbij zijn in het bijzonder ook de boeken opgenomen die wijsheid, of de personificatie daarvan centraal stellen, omdat wijsheid goed opgevat kan worden als Godsbeeld; daar komen we later nog op terug. De beide ‘wijsheidsboeken’ – in tegenstelling tot het boek Spreuken – komen niet voor in de Hebreeuwse Bijbel, maar zijn wel opgenomen in de Griekse vertaling daarvan, de Septuagint. Het zijn dus apocriefe of deuterocanonieke boeken, en hebben daardoor veel minder betekenis gekregen in het heersende Jodendom dan het boek Spreuken.

In Genesis (1-3) komt, zoals al gezegd, God ter sprake als de schepper van hemel en aarde, en van de mens; in Exodus (3) de zelfopenbaring van God aan Mozes; in Spreuken (8) wordt over Wijsheid verhaald, evenals in Wijsheid van Jezus Sirach (1; 24) en in Wijsheid van Salomo (7).

Het zijn alle collectieve, oorspronkelijk mondelinge overleveringen uit een tijdsbestek van meer dan 15 eeuwen (!), in een periode van ca 2000 v. Chr. tot ca 100 n. Chr.

Deze geschriften of boeken zijn, samen met andere boeken of geschriften onder één noemer gebracht, opgenomen in één boek: de Bijbel. Het wordt gelezen alsof er uit één en dezelfde bron is geput.

God de schepper

Genesis begint met twee scheppingsverhalen, die, onafhankelijk van elkaar zijn opgetekend door verschillende auteurs. Het eerste scheppingsverhaal ⁸ is een lofzang op het werk van de almachtige God. De Godnaam daarin is *Elohim*, een meervoudswoord dat dus in feite ‘Goden’ inhoudt, maar in latere tijden toch als één God werd geïnterpreteerd.

In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde was woest en leeg; duisternis lag over de diepte, en de geest van God zweefde over de wateren.

God verrichtte het scheppingswerk met Zijn woord: *Er zij licht, sprak God, en er was licht.*

Licht is het allereerste, en daarmee het belangrijkste (?), dat geschapen werd.

Dan, na vijf scheppingsdagen, op de zesde dag, zei God:

Nu gaan Wij de mens maken, als beeld van Ons, op Ons gelijkend (Gen 1:26a). En God schiep de mens als zijn beeld; als het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij hen. God zag dat het zéér goed was (Gen 1:27).

Daarvóór zag Hij alleen dat het goed was, maar niet zéér goed. En op de zevendag rustte God van al het werk dat Hij verricht had; Hij zegende die dag en maakte die dag heilig.

In het tweede scheppingsverhaal ⁹ staat niet de kosmos, maar de mens centraal (Gen 2:4b-25). De schepping van de mens is daarin geheel anders (Gen 2:7; niet zoals in Gen 1:27). Het geschiedde aldus:

God boetseerde de mens uit stof dat Hij van de aarde nam, en Hij blies hem de levensadem in de neus; zo werd de mens

een levend wezen (Gen 2: 7). Nu is de mens aan Ons gelijk geworden (Gen 3:22). Hier wordt bevestigd dat de mens naar Gods beeld is geschapen.

Wat voorafging aan de schepping van hemel en aarde, en van de mens

Van belang voor het Godsbeeld is te wijzen op wat aan de eigenlijke schepping van hemel en aarde voorafging.

Vele eeuwen later is sprake van de gepersonificeerde wijsheid (Spreuken 8:1,22-29). Dat het hier om wijsheid gaat, blijkt direct uit vers 1 dat verwijst naar vers 20. Wijsheid wordt als persoon opgevoerd en wordt daarom, eerder dan wijsheid, aangeduid met *Sophia*, Grieks voor wijsheid. In Spreuken is *Sophia* aan het woord: zij zegt dat God haar schiep nog vóór Hij aan zijn andere werken begon. Zij zegt ¹⁰:

Van oudsher ben Ik gevormd,
van den beginne, vóór de eerste tijden der aarde.
Toen er nog geen oceanen waren, was ik geboren.
Toen er nog geen bronnen, rijk aan water bestonden;
Eer de bergen waren neergelaten, werd ik geboren.
Eer Hij de aarde had gemaakt en de velden
en alle grondstoffen der wereld;
Toen Hij de hemel welfde,
was ik aanwezig.
Toen Hij een kring trok boven het vlak van de afgrond;
Toen Hij daarboven de wolken bevestigde;
Toen Hij de zee haar grenzen stelde,
dat de wateren haar oevers niet zouden overschrijden;
Toen Hij de fundamenten der aarde legde:
vertoefde ik bij Hem, was ik elke dag voor Zijn aangezicht.

Er zijn ook de aanvullingen gegeven in wat over haar in meer mystieke taal wordt gezegd en in wat zij over zichzelf zegt. Dat vinden we in Joodse bijbelse wijsheidsliteratuur (waartoe ook *Spreuken*), in de boeken Wijsheid van Salomo en Wijsheid van Jezus Sirach. Die aanvullingen uit beide wijsheidsboeken zijn hier weergegeven in één aaneengesloten citaat ¹¹:

Vóór alle andere dingen, helemaal in het begin, is de Wijsheid geschapen. (Sir 1:4), en

Zolang de wereld duurt, verdwijnt ze niet (Sir 24:9)

En een tweetal herhalingen van bovengenoemde verzen uit *Spreuken*:

Vóór alle dingen is de wijsheid geschapen (Sir 1:4)

Vóór de wereld, al bij het begin, heeft hij mij geschapen, en zolang de wereld duurt, verdwijn ik niet. (Sir 24:9)

De wijsheid is een geest die mensen liefheeft. (Wijsheid 1:6)

De wijsheid, de maakster van alles, ... (Wijsheid 7:22)

Zij is mooier dan de zon en zij overtreft de sterrenhemel

(Wijsheid 7:29)

Zij is de ademtocht van Gods kracht, de pure uitstraling van de luister van de Almachtige (Wijsheid 7:25)

Hoewel zij één is, kan zij alles; hoewel zij in zichzelf blijft, vernieuwt zij alles (Wijsheid 7:27)

Zij woont bij God en is ingewijd in zijn kennis en deelgenoot aan Gods werken (Wijsheid 8:3,4)

Ik stond als uitvoerster aan zijn zijde, en ik was zijn vreugde, mij dag in dag uit verheugend voor zijn Aangezicht, steeds weer. (Spr 6:30)

Wie dan is Wijsheid? Wie is *Sophia*, de eerstgeschapene?

We zien, dat in het Oudtestamentische wijsheidsboek *Spreuken*, wijsheid als persoon optreedt: *Sophia*. Met de proloog uit

het evangelie van Johannes (1:1-14) in gedachten, kan dit worden opgevat als de vrouwelijke personificatie van God, dus ongeveer als het christelijke begrip Woord. In de wijsheidstraditie is dan deze tweede 'persoon' van God echter niet mannelijk, maar vrouwelijk; zij is niet een goddelijke zoon, maar een goddelijke dochter; zij handelt als een gedelegeerde van God (de Vader), zij is de helper door wie God de wereld schept, zij wordt ook beschouwd als degene door wie God de wereld bij voortdurend ordent en bestuurt, en door haar wordt God aan de mens geopenbaard, zij wijst de mens terug naar gemeenschap met God. Zij handelt in de schepping; vervult een rol die lijkt op die van de Logos of het Woord.

In het (deuterocanonieke) boek Wijsheid (van Salomo; 2e eeuw v. Chr.) wordt, zoals hierboven is aangehaald, over wijsheid in meer mystieke taal gesproken. Wijsheid wordt vergeleken met de adem van de macht van God, een zuivere uitstorting van de glorie van de Almachtige (7:25). Ze is een 'zelf-manifestatie' of 'beeld' van God. Ze is een weerspiegeling van eeuwig licht, een vlekkeloze spiegel van het handelen van God, een beeld van zijn goedheid (7:26). Degene door wie God voortdurend de wereld vernieuwt. Terwijl ze zichzelf blijft, vernieuwt ze alle dingen (7:27).

Gedurende de tijd van het ontstaan van het Nieuwe Testament schijnt de Joodse denkwereld de nadruk op Wijsheid te hebben laten vallen, mogelijk doordat beide genoemde wijsheidsboeken niet in de Hebreeuwse Bijbel werden opgenomen; ze worden immers als deuterocanoniek beschouwd. Wijsheid was in die tijd te vinden in de zeer gevarieerde, gnostische stromingen, maar werd in die eerste eeuwen van onze jaartelling door het christendom bestreden en verketterd. Misschien is dat ook de reden waarom wijsheid en daarmee het vrouwelijke aanzicht van God is verdwenen; zowel in het Judaïsme als in het Christendom.

In latere Joodse, 'esoterische' geschriften als de Kabbala, verschijnt weer de figuur van de goddelijke Wijsheid als een dochter van God in het beeld van de goddelijke Shekinah – de Tegenwoordigheid van God op aarde, zo ongeveer als een wolk van de Heer die boven de verblijfplaats van de Israëlieten hing. Dit beeld vinden we terug in de hebreeuwse Bijbel¹². Zowel Sophia, wijsheid in het Grieks, als Shekinah in het Hebreeuws, zijn vrouwelijk en werden ervaren als een vrouwelijk goddelijke tegenwoordigheid van de goddelijke Geest.

Het vrouwelijke aanzicht van God herontdekt

Als God in mannelijke termen wordt gedacht, dan is Wijsheid dat in vrouwelijke. Anders gezegd: Wijsheid is het vrouwelijke Aanzicht van God dat, lang verborgen, en nu weer tot openbaring lijkt te komen, of waarvoor wij meer ontvankelijk lijken te zijn. De goddelijke Wijsheid blijkt fundamenteel te zijn bij het tot stand komen van de schepping en is immanent in de schepping, is voortdurend aanwezig als sturend en beschermend voor het leven. Zij komt al vroeg voor in de Joods-Christelijke traditie, maar is ondergeschikt geworden aan het mannelijke Godsbeeld.

Wanneer we God in wezen met Liefde gelijkstellen – wellicht het meest sprekende Godsbeeld dat we al in het NT vinden¹³ – en Gods gelijkwaardig aanzicht Wijsheid daaraan 'verbinden', ontstaat in Liefde-Wijsheid een evenwichtig en volledig Godsbeeld. Het lijkt geen toeval, dat in onze Kerk liefde-wijsheid, karakteristiek voor de 'tweede straal', centraal staat (en letterlijk in het midden op het altaar).

Waar het aanroepen van God en het spreken over God in gebed en liturgie van onze Kerk nu nog dominant mannelijk is, wordt dat door het vrouwelijke, herontdekte Aanzicht van God weer in evenwicht gebracht. Het zal zeer geleidelijk tot stand komen; eenvoudigweg gaan spreken over 'God de Vader-Moeder' zal mijns inziens niet dat evenwicht brengen.

Onze Kerk tracht al langer, op zeer bescheiden wijze, het evenwicht te herstellen in een (facultatieve!) liturgische inleiding tot de Eucharistieviering in de *Wijsheidsmeditatie*. Een verdere, passende, zinnige bijdrage hieraan kunnen wij bieden – het ontbreken van dogmatische gerichtheid geeft ons de nodige ruimte hiertoe.

*

Noten, verwijzingen

1. *God in beelden*, Reflectie nr. 1(3), voorjaar 2006, blz. 5-7
2. 'Ge zult u geen godenbeelden maken', het tweede van de tien geboden. Ex 34:17. Zie ook Ex 20:4; Deut 5:8; : 27:15)
3. *Godsbeelden*, Frank Kouwe, huidige nummer van Reflectie, voorjaar 2007
4. 'Hoor Israël, de Heer is onze God, de Heer is één. (Deut 6:4). Wat hier met 'Heer' is weergegeven is het tetragrammaton, de uit vier medeklinkers (J, H, V en H) bestaande uitdrukking voor God. Maar JHWH werd en wordt uit schroom voor de Allerhoogste meestal uitgesproken als 'Adonai', dat 'Heer' betekent, en dat in het Grieks als *Kurios* wordt weergegeven. Het is de Godsnaam bij uitstek.
5. In het evangelie van Johannes en ook in dat van Matteüs en Lucas komt '(hemelse) Vader' als naam voor God dan ook zeer veel voor, maar vreemd genoeg niet in dat van Marcus! Verder in de brieven van Paulus of in de aan hem toegeschreven brieven en in de rest van het Nieuwe Testament: daar treffen we zeer vele verwijzingen aan naar Vader. In het Oude Testament echter komt Vader, om daarmee God aan te duiden, heel weinig voor (Deut 32:6; Ps 89:27; Js 43:6; Js 63:16; Mal 2:10 en Jer 3:19). 6. Ex 3:14. Andere vertalingen zijn ook mogelijk: Ik zal zijn die ik zal zijn. Ik ben die Ik eeuwig ben, Ik ben, de eeuwig Zijnde, de Eeuwige, de Onveranderlijke. Hierbij steeds beseffend dat God spreekt *bij wijze van spreken*.
7. In het Credo van de VK H. Mis, korte vorm; in Prime en in de Completen is God geduid door liefde, (levens)kracht, waarheid, licht.
8. Gen 1:1-2:4a; 6e eeuw v. Chr.
9. Gen 2:4b -3:24)
10. Spreuken 8:1,22-29 is geheel opgenomen in de *Wijsheidsmeditatie* die in de VK liturgie vooraf kan gaan aan de H. Mis)
11. In [3] *Godsbeelden*, wordt Wijsheid 7:21-27 geciteerd en gezien als een lofzang van Salomo op de wijsheid (in een wat andere vertaling van de twee gemeenschappelijke verzen 22, 25 en 27).
12. Zie Ex 40:34-38 en met vrijwel dezelfde bewoordingen in Num. 9:15-23
13. Zie 1 Joh. 4:8 en andere verwijzingen

* * * * *

DE APOCALYPS

“Ontwaakt, gij die slaapt”

Johan Pameijer

Schrikbarend snel nadert het jaar 2012. Volgens de Mayakalender en naar inscripties op de muren van Egyptische tempels vermelden, het jaar van enorme veranderingen. Sommigen menen dat het ‘t jaar van de Apocalyps zal zijn. Een jaar vol rampen, revoluties, oorlogen. Schokgolven van geweld zouden een ware omwenteling in het bewustzijn moeten veroorzaken van de 144.000 uitverkorenen, die naar het bijbelboek Openbaring beweert, zullen overleven. Beeldende beschrijvingen in de beruchte Rede der laatste dingen en het afsluiten van het bijbelboek de Apocalyps laten weinig te raden over.

Moeten wij ons zorgen maken? Achter ons ligt een apocalypische eeuw. De mens ging onmenselijk tekeer en landsgrenzen schoven als damstenen over de wereldkaart. Volkeren werden door elkaar gehusseld als speelkaarten en voormalige vijanden sloten zich tot bondgenootschappen aan. Eindelijk kregen de Joden een eigen grondgebied. Over hun hoofden heen staan de machtsblokken tegenover elkaar. Het lijkt erop dat de laatste misverstanden gewelddadig worden opgeruimd. De Apocalyps is in volle gang.

In de slagschaduw van de grote conflicten drong de wetenschap door in de diepten van het heelal, ontsluitte iets van de grote kosmische geheimen, ontdekte de kwantummechanica en onderzocht de biochemische smeltovens van het leven. Wie dit alles op de voet wenste te volgen, verlegde de grens van het bewustzijn naar onmetelijke verten. Inmiddels zijn enkele verlichte geleerden op het idee gekomen, dat de hersenwerking wordt aangestuurd door een superbewustzijn, God genaamd.

Intussen groeven Freud en Jung, gevolgd door vele anderen, in de menselijke ziel, ontsluitte Einstein en zijn opvolgers de geheimen van ruimte en tijd, deed de computer zijn intrede en opende de weg naar de magische wonderwereld van de moderne techniek. De aardbol kromp tot een onbetekende golfbal ter bevestiging van de Chinese wijsgeer Tschwang Tzu, die gezegd had: Geen vlinder kan opstijgen of het wordt aan het andere eind van de wereld gevoeld.

Vergeeten manuscripten, opduikend uit ontoegankelijke spelonken, wierpen een totaal nieuw licht op onze religieuze traditie. Het Christendom van de Kerken brak plotseiling in tientallen stukjes Christendom. Het eens zo hechte bouwwerk van conservatisme kraakte in al haar voegen. De gnostiek herleefde in volle glorie. Tibetanen, op de vlucht voor Chinese invallers, verspreidden hun mystieke leer over de hele aarde. De heilige schriften van vele religies vullen de boekenplanken in onze winkels. Andere levensbeschouwingen bestormen ons en slechten de verstarde dogma's. In het eerste decennium van het derde millennium zijn wij in een opengebroken wereld beland met links de laatste resten van bekrompen conservatisme en rechts het verfrissende nieuwe-tijdsdenken.

Spreken in tongen

Hoewel deze opsomming verre van volledig is, bevat zij ruim voldoende informatie om nog eens de profetische tekst van Handelingen 2:2-12 te herlezen. Je kunt de bijbelse auteurs verwijten wat je wilt, ze beschikten kennelijk over voldoende profetische vermogens om iets van de verborgenheden van de toekomst te kunnen bevroeden. De Heilige Geest vervulde hen en ze begonnen met andere tongen te spreken, ieder in zijn eigen taal en toch voor iedereen te begrijpen. Zij spraken, zoals dat heet “over de grote daden van God”. De inspiratie van de Geest, in kerkelijk jargon de “uitstorting” genaamd, wordt opzienbarend zichtbaar in tal van ontwikkelingen, die de gemiddelde mens krampachtig wil tegenhouden. Het schijnt, dat juist deze weerstanden de apocalypische visioenen veroorzaken. Datgene wat de oude zieners ons voorhielden, is niet anders dan de tegenwerking van grote, nog niet ontwaakte, mensenmassa's.

Niet iedereen is bereid om de integratie van religies te bevorderen, laat staan te aanvaarden. Verstokte theologen houden vast aan de strenge leer van kerkvaders als Ireneus en Tertullianus, die de dogmatisering van hun godsdienst als de ultieme vooruitgang beschouwden. Het corpus van gnostische literatuur, ontruikt aan oeroude bodems, vindt nauwelijks waardering in kerkelijke kringen. Dwingend leergezag heeft tal van gelovigen bang gemaakt voor meedogenloze sancties. Dat elk waar geloof moet berusten op volledige geestelijke vrijheid, begint druppelsgewijs door te dringen.

Niet alleen het Christendom is een waar geloof. Hetzelfde geldt voor andere religies. Zelfs in de meer primitieve natuurgodsdiensten tref je min of meer gelijke ideeën aan. Dat kan ook niet anders. Religies berusten op archetypen en archetypische verhalen, die overal ter wereld, weliswaar in verschillende vorm, al eeuwenlang worden doorverteld. Legio voorbeelden zijn te geven over de Egyptische godheid Osiris, die terugkeert in de christelijke Jezus Christus, over Seth, diens tegenstrever, bij de Christenen de verleider Satan. Osiris' goddelijke gemalin Isis, die volledig opging in de westerse Maria, wier voorbeeld evenzeer in de gnostische Sophia is gelegen, om van de Indische godinnen maar te zwijgen.

Mythologen uit de hele wereld kwamen tot de slotsom dat er in feite maar één wereldgodsdienst bestaat, verdeeld in allerlei regionale religies met verschillende namen voor dezelfde goden. Heel wat minder bloed zou er vergoten zijn, als men eerder was uitgegaan van de overeenkomsten in plaats van de verschillen plus de eigen superioriteit geregeld te benadrukken. Het traditionele Christendom dreigt aan haar eigen arrogantie ten onder te gaan.

Alle mensen, wereldwijd en in alle tijden, hebben de behoefte gevoeld aan een hogere macht om te vereren en te aanbidden. Bij hem – of haar – lag het antwoord op alle vragen. Vragen als “Wie ben ik?”, “Waar kom ik vandaan” en “Waar

ga ik heen?” bleven de nieuwsgierigheid prikkelen. De Boeddha, een rationeel denker in hart en nieren, kwam achter de oorzaak van het lijden en proclameerde de acht edele waarheden als het eeuwige geneesmiddel daartegen.

Jezus Christus daarentegen wenste zelf het lijden te ondergaan, maar herrees uit de dood om de mensheid van zonden te verlossen. De gnostische Christenen stonden dicht bij de Boeddha. Zij verkozen zelf de weg van introspectie en zelfkennis te gaan, teneinde de goddelijke vonk in het individu te doen ontwaken. Dat was een heel ander Christendom dan de Kerken gedurende vijftienhonderd jaar in stand wisten te houden. Een soortgelijk geloof schraagde het Hindoeïsme, waar yoga als de weg omhoog werd beschouwd. Brahman, de oppergod, gelijk aan de God bij de Christenen en de Allah van de Islam, weerkaatste zich in de mens in wat het Atma wordt genoemd.

Brahman, de schepper, was de eerste persoon van een drie-eenheid met Vishnoe, de onderhouder (wiens symbool de Vis was, evenals van Christus) en Shiva, de vernietiger van het materiële, teneinde het geestelijke geboren te laten worden.

Deze religies wisten niets van een Apocalyps. Wel kenden zij de vernietiging van de materie, zoals gezegd, verpersoonlijkt in Shiva. In feite was deze godheid de heilige Geest van de Hindoes. Bij de Boeddhisten droeg de heilige Geest de naam Ganesha, de geestelijke vader van de Boeddha, wiens moeder Maya heette. Let op de naamsverwantschap met Maria.

Ken uzelf

Alle religies legden grote nadruk op zelfonderzoek. Het motto “Ken uzelf”, bij de Grieken al heel populair, doortrekt het hele godsdienstige leven van de wereld. Toen Jezus opriep je naast te lief te hebben als jezelf, bedoelde hij hetzelfde. Liefhebben heeft namelijk de betekenis van kennen. Ken uzelf als de ander. Ken uw vijanden. Zo gelezen krijgt het Christendom een heel vitale inhoud.

Geleidelijk wordt duidelijk wat de Apocalyps ons wil zeggen. Wie zichzelf niet kent, weet niets, leert de gnosticus, maar wie zich werpt op het proces van zelfkennis, zal eerst heel wat overtollig meubilair bij het grofvuil moeten zetten. Op grond van een leven lang analyseren van dromen beweerde C.G. Jung met grote stelligheid, dat de mens meerdere bewustzijnslagen omvat. Onder de ik-drempel gaan het onderbewustzijn, het persoonlijke onbewuste en het collectieve onbewuste schuil. De psychotherapie, die hij ontwikkelde, richtte zich op zelfkennis, en zelfkennis had ten doel de gebieden onder de bewustzijnsdrempel in kaart te brengen en te integreren in het dagelijkse bewustzijnsleven.

Jung stelde vast, dat het aan alle kanten begrensde ego onderdeel is van het onbegrensde Zelf, en het Zelf durfde hij gelijk te stellen met de Christus. Daarom is het ego gebonden aan tijd en ruimte en maakt het Zelf deel uit van de eeuwigheid. Om het Zelf te bereiken dient het ego echter te verdwijnen. Dat is de betekenis van een bekend woord van Johannes de Doper, die kort voor de doop van Jezus in de Jordaan zou hebben gezegd: Hij moet groeien, ik moet kleiner worden.

Diep in zijn hart hunkert ieder mens, wit of zwart, man of vrouw, naar het Zelf. Om daaraan tegemoet te komen produceert dat onberekenbare onbewuste van ons allerlei projecties. In een gedegen studie over UFO's kwam Jung tot de conclusie dat het hele ufo-verschijnsel aan deze behoefte tegemoet komt. In zijn boek “Een psychisch gerucht” staat te lezen: “Deze houding vormt een uiterst gunstige basis voor het totstandko-

men van een projectie, een manifestatie van onbewuste achtergronden. Deze dringen zich naar voren in de vorm van een symbolisch gerucht, begeleid en gesteund door passende visioenen. Ze maken zich daarmee van een archetype meester, dat altijd al het ordenende, verlossende, helende en volledig-makende heeft uitgedrukt. Het is tekenend voor onze tijd, dat dit archetype een zakelijke, ja zelfs technische vorm aanneemt om de aanstootgevendheid van een mythologische personificatie te omzeilen.”

Naar Jung denkt, zijn UFO's, de ongeïdentificeerde vliegende voorwerpen, voor bijna honderd procent psychische projecties, voortgebracht door de ziel die sterk naar apocalyptische situaties verlangt. Uit Jungs onderzoekingen blijkt hoe creatief de lagen onder de bewustzijnsdrempel omgaan met het fenomeen van psychische verschijnselen. We mogen niet vergeten dat alle religies in oost en west daaraan hun bestaan danken.

Ongekende wonderen

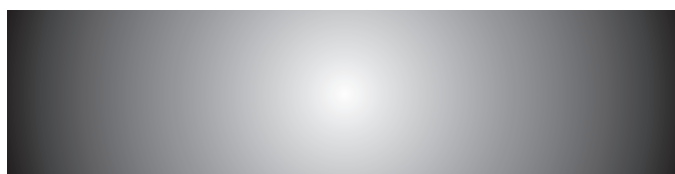
De hedendaagse mens werd geconfronteerd met ongekende wonderen der techniek. Toch verzuimt hij consequent om daaruit verregaande conclusies te trekken. Bijvoorbeeld de conclusie dat ruimte en tijd, objectief gesproken, niet bestaan. De moderne communicatiemiddelen tonen dat overduidelijk aan.

Op 26 december 1968 verscheen de aardbol op onze beeldschermen, gefilmd vanaf het oppervlak van de maan. We zagen een opkomende aarde, wentelend in het zwartst denkbare zwerk. Op die planeet hokten we met zes miljard stervelingen bijeen, stonden elkaar naar het leven, hongerden elkaar uit en stredden wij om elke meter grond. Het belachelijke van deze onzinnige bezigheden drong nauwelijks tot ons door. Maar als we ons dit unieke beeld herinneren, kunnen we niet anders doen dan concluderen dat de kosmos wonderbaarlijker in elkaar steekt dan wij ooit konden verzinnen.

Wat leek zij kwetsbaar, onze aarde, wentelend in blauwe en witte wolkenlierten. Een bol, nergens ondersteund, vrij hangend in de ruimte zonder naar beneden te vallen. Een Amerikaans televisiestation gebruikte dit beeld een tijdlang als logo. Desondanks ging de schok van het beeld klakkeloos aan onze aandacht voorbij. Vierhonderd jaar geleden kwam je op de brandstapel als je beweerde dat de aarde om de zon draaide en dat de planeet niet het centrum van de kosmos was.

Ons bewustzijn is in die periode enorm gegroeid. Nu het jaar 2012 nadert, kunnen wij bevroeden wat de Apocalyps ons te zeggen heeft. De auteur van dat oude, langdurig omstreden werk, schetste geen fysiek toekomstbeeld, maar omkleedde psychische processen in indrukwekkende metaforen. Intuïtief wist hij hoeveel van onze hersenspinsels en vooroordelen we moesten verwijderen om plaats te maken voor de bruiloft van de bruid (dat zijn wij) en het Lam (het Zelf). Onze tijd biedt duizenden wonderen om de innerlijke transformatie, zonder het vergieten van een druppel bloed, te bewerken. Maar dan zullen we wel moeten doen wat de apostel Paulus ons kernachtig voorhield: Ontwaakt gij die slaapt.

* * *

Ons lichaam als thuisbasis voor spirituele ontwikkeling

Peter Kampschuur

Wanneer we ons lichaam bewust bewonen als ons aardse huis, kunnen we ontdekken dat het niet begrensd is maar deel van ons multidimensionele wezen. Zo komen we thuis in onze individuele microkosmos, die één is met de macrokosmos. Binnen is buiten: buiten is binnen.

Tijdens de ‘all India – all guru tour’ die ik tegen m’n dertigste maakte, belandde ik in het dorpje Shirdi, bijna een dagreis van Poona. Daar ontmoette ik Rama-lingaswamy, geen bekende goeroe, maar één van de talloze zwervende monniken die het land rijk is. Hij deed zijn best om de jonge ontevreden zoeker die ik was iets bij te brengen, en zo hadden we interessante conversaties. Op de ochtend van mijn vertrek zat hij vastend en watertandend aan mijn ontbijttafelje voor een laatste gesprek, en toen ik even later met één voet in de bus stond, riep hij me nog een allerlaatste zin na in een welhaast wanhopige poging om de kern van mijn probleem en zijn visie daarop samen te vatten: ‘Als je *samsara* niet accepteert, zul je *nirwana* nooit bereiken!’ Hij keek me ernstig na, terwijl ik onbeholpen glimlachend terugzwaaide door de achterrauit van de weggrijdende bus.

Niet alleen dat beeld, maar ook zijn woorden zijn me altijd bijgebleven: ‘Als je de wereld van het ‘worden’, de kringloop van wedergeboorten niet accepteert, zul je nooit vrij zijn van ego-afgescheidenheid!’ Een waarheid als een heilige koe, want die vrijheid is alleen mogelijk door ons te verenigen met al-wat-is, ook met deze wereld: de aarde met al wat erop leeft en zich ontwikkelt. Tot de eerste stappen op het spirituele pad behoort dan ook de verzoening met ons aardse bestaan, met het simpele feit dat we nu hier zijn en een lichamelijke vorm hebben – èn met de manier waarop ons leven verloopt.

Een mooie metafoor voor het gaan van de innerlijke weg is ‘thuiskomen’. Maar naar welk ‘thuis’ verlangen we dan? Het laat zich op allerlei manieren formuleren: thuiskomen in jezelf, in het Zelf, bij of in God, in de Eenheid... Mijn moeder had in de laatste jaren van haar leven een papier aan een keukenkastje hangen, waarop *De tien zaligspreekings van een oudere* stonden. ‘Zalig zijn zij, die me helpen het kruis van de ouderdom te dragen,’ was er één van. En de laatste van de tien was: ‘Zalig zijn zij, die me op een prettige manier de reis naar Huis vergemakkelijken.’

Ook wie nog lang niet toe is aan de reis naar het hemelse thuis, weet dat elk verblijf hier beneden tijdelijk is. Ons aardse thuis bij uitstek, ons lichaam, laat zijn vergankelijkheid merken. Misschien dat daarom zoveel spiritueel-aspiranten het lichaam trachten over te slaan in hun ontwikkelingsproces... men zoekt zijn thuis liever elders. Maar het is heel jammer om

het lichaam af te doen als een soort wegwerpbestek – we zouden er maar roofofbouw op plegen en een belangrijke gelegenheid tot eenwording missen. Thuiskomen in onszelf – op welk niveau we dit ook opvatten – begint namelijk met thuiskomen in ons lichaam. We *zijn* ons lichaam niet, we zijn ook niet alleen maar *in* het lichaam – je kunt ervaren dat je er ook *wijd* omheen aanwezig bent – maar we zijn hier wel *vanuit* het lichaam, ons aardse leven lang.

Ons lichaam als hulp en gids

De plaats waarop- en de conditie waarin ons lichaam zich bevindt, met ons energie-lichaam erin en eromheen, maken veel uit voor wat we ervaren – ook voor de manier

waarop we onszelf ervaren, als thuis in- of juist als vervreemd van ons lichaam. We hebben op z'n minst een nauwe band met ons lijf en er valt alleen daarom al veel voor te zeggen dat we ons *centrum* in het lichaam hebben, ook al ervaren we onszelf als ruimer dan de contouren ervan of als iets heel anders dan het lichaam. En zelfs als we in de Eenheid zijn, is onze lichamelijke aanwezigheid nog steeds de manier waarop we dat hier en nu ervaren – we voelen *aan den lijve* dat we één zijn – of niet.

Wie zijn lichaam niet betreft in zijn bewustwordingsproces, maakt het zich onnodig moeilijk op zijn weg tot één zijn. Menig mediterende ervaart hoe het lichaam zich begint te roeren – inwendig en soms ook uiterlijk – wanneer de geest wil verstillen. Als we zouden willen dat ons lijf zich naar onze geest voegt, zouden we het lichaam allereerst de nodige beweging en de nodige rust moeten geven, zodat het ‘meegaat’ in onze ontspanning en verdieping in onszelf. Dan hoeft het helemaal niet te lijken alsof het lichaam onze tegenstander is, zoals menig doorwrocht zazen-beoefenaar of andere mediterende schijnt te denken.

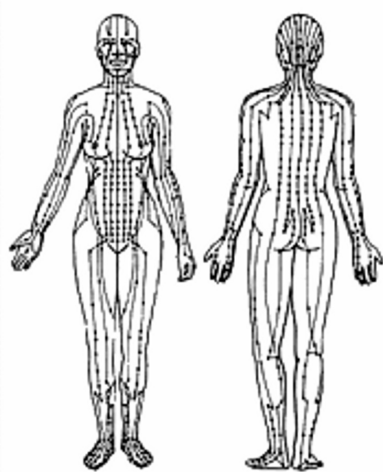
Zeg nu zelf: het is toch ook heel inconsequent om één te willen worden met al-wat-is, maar daar je eigen lijf van uit te sluiten! Maar misschien wil zo'n mediterende dat niet, één zijn met al wat is. Misschien wil hij of zij alleen maar één zijn met hogere regionen of opgaan in de grote leegte, wat men zich daar ook bij voorstelt. In een bepaalde opvatting van spirituele ontwikkeling denkt men van het mentale niveau door te kunnen stoten naar de spirituele bewustzijnslaag, terwijl men wars is van alles wat daaraan voorafgaat. Aandacht voor je lichaam lijkt dan een flinke stap terug. Dit is hoogst betreuwendswaardig, want in die eerdere lagen van bewustzijn-en-energie blijft op deze manier allerlei ongerechtigheid hangen: verkrampingen, pijn, vermoeidheid, diepe angsten, stemmingen, oppervlakkiger emoties, spanningen en blokkades, rondzingende gedach-

ten, conditioneringen, verlangens en begeerten – om maar iets te noemen. En *die* spelen op als je probeert te verstillen.

Wie dat allemaal maar laat zitten, begaat dezelfde vergissing als mensen die überhaupt niet aan bewustwording doen en slechts door het leven willen gaan aan *the sunny side of the street* of desnoods *singing in the rain*. Dat is hun vrijheid, daar hoeven we niets op aan te merken. Maar de bedoeling van het leven is, dat we – om 't op klassieke wijze te zeggen – ‘gaan waar de Heer ons roept’, m.a.w. dat we doen wat ons te doen staat. En wie begrijpt dat dit leven deel uitmaakt van een veel verderstrekkend bewustwordings- en transformatieproces, kan zich deze naïveteit eigenlijk niet meer veroorloven.

Eigenlijk maakt iemand die de innerlijke weg wil gaan een nog veel grotere vergissing door onbewuste psychofysieke belemmeringen buiten beschouwing te laten. Het gaat namelijk om onderdrukte, ontkende en verdrongen bewustzijnsinhoud, op z'n jungiaans gezegd: om je schaduw. Wat het diepst is weggestopt, wordt lichamelijk ongemak of ziekte – de laatste kans die je wezen heeft om schaduwaspecten toch nog aan de oppervlakte van het bewustzijn te laten komen.

Dit betekent dat het echt nodig is om je lichaam te betrekken in je bewustwordingsproces, want anders is het alleen maar je persona die zich ontwikkelt en bouw je bij wijze van spreken een nieuwe ‘spirituele’ persoonlijkheid over je oude ‘ik’ heen, zodat alles wat daar onbewust aan kleefte nog dieper wordt weggestopt, terwijl het ooit toch zal moeten worden uitgewerkt en losgelaten.

Meridianen in de acupunctuur

We doen er daarom beter aan, ons lichaam te beschouwen als een grote hulp en gids op ons pad. En als we dan ook nog naar die gids luisteren en het lichaam geven wat het nodig heeft om tot heelheid te komen, dan is er een diepgaand en echt transformatieproces mogelijk.

Moet dat dan, dit proces aangaan? Dat zal niemand me horen zeggen. Ieder is een vrij mens, vooral als hij of zij daar

ook echt van geniet. Maar elke vorm van spiritualiteit die van het lichaam en de aarde afleidt, is een vlucht. Ontsnapping is het tegendeel van de ontspanning waarom het gaat

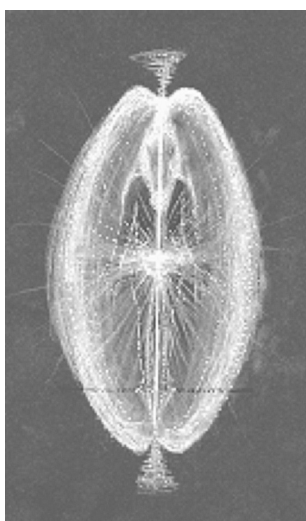
Het integreren van de meerdere lichamen

Er is nog een andere reden om het thuiskomen in onszelf in eerste instantie op te vatten als thuiskomen in ons lichaam. De manier waarop we ons lichaam gewoonlijk beleven – als een fysiek object, opgebouwd uit materie en begrensd door de huid – is maar één van de mogelijke manieren. Uit esoterische wereldbeelden of uit de moderne natuurkunde kunnen we afleiden dat eigenlijk alles energie is, maar dat hoeft geen theorie te blijven. Door diepe, meditatieve ontspanning kunnen we gaan *voelen* dat het lichaam eigenlijk uit energie bestaat en helemaal niet begrensd is, maar deel uitmaakt van ons multidimensionale wezen.

Zodra we onszelf beleven als ‘van energie’ is onze identificatie met het fysieke lichaam op z'n minst al verschoven naar de volgende bewustzijnslaag, die van het etherische of vitale lichaam dat het fysieke lichaam doordringt en er ook omheen zit, als een duikerspak. Maar dit wordt alleen voelbaar, als we met onze aandacht *het fysieke lichaam diep binnengaan*. We kunnen ons etherisch lichaam niet van buitenaf leren kennen – wie in de spiegel kijkt, zal het doorgaans niet zien. De energiebanen (nadi's of meridianen) en de energiecentra (zoals de chakra's) waaruit het etherisch lichaam is opgebouwd, vormen een heel netwerk door het fysieke lichaam heen. Als we dit netwerk zuiveren van blokkades, met name door meditatieve ontspanningsoefeningen, laten we letterlijk en figuurlijk het ‘donker’ in onszelf los en gaan we ons in onszelf geborgen voelen. Zo vormt lichamelijke ontspanning de eerste stap om je bewust te worden van de volgende lagen van bewustzijn-energie, de meerdere lichamen waaruit onze persoonlijke microkosmos is opgebouwd.

Het transformatieproces waarom het gaat, behelst het stapsgewijs bewustworden en integreren van die meerdere lichamen, energievelden, aura's of bewustzijnslagen – dat zijn allemaal benamingen voor hetzelfde. Bewustzijn en energie zijn steeds twee kanten van dezelfde munt; wat we ervaren hangt ervan af hoe onze energie stroomt en straalt – of stagneert. Na het etherisch lichaam komt het astrale, dan het mentale, vervolgens het spirituele lichaam, het kosmische en het nirwanische lichaam (de benamingen verschillen overigens in uiteenlopende kringen). Om deze lagen te kunnen voelen en de erbij horende zelfbeleving te kunnen ervaren, moeten onze energieën harmonisch circuleren door en om het fysieke lichaam heen, door die verschillende lagen.

Als we diep loslaten en verstillen, kunnen we ervaren dat de energie in het fysieke en etherische lichaam op z'n minst enkele centimeters voorbij de huid uitstraalt. Dat is het begin

van het besef dat we ruimer zijn dan de contouren van ons lichaam. Wanneer we de gelaagde energiehuishouding in en om het lichaam nog verder zuiveren en verfijnen, kunnen we het gevoel – de directe gewaarwording – krijgen dat alles *binnen* is, binnen onszelf in de zin van datgene wat we eigenlijk zijn. Dat is de ruimte, het ene, onbegrensde bewustzijn zelf. Er kan geen misverstand over blijven bestaan: het bewustzijn is de ruimte; datgene waarin alles plaatsvindt, is één en hetzelfde als datgene wat alles waarneemt.

Zonder energie zou er alleen onbewuste leegte zijn, maar er is altijd energie – de grote kosmische Bron kan niet anders dan energie voortbrengen.

Als we innerlijk niet verdeeld blijven, vormen we een eenheid van lichaam, ziel en geest (materie, energie en ruimte) en deze persoonlijke microkosmos is één met het grote geheel van materie, energie en ruimte, de macrokosmos. Ervaren we dit aan den lijve, dan zijn we thuis in ons Zelf – een besef dat van oudsher bekend staat als ‘Atman is Brahman’.

Open tussen aarde en hemel

Het bovenstaande kan duidelijk maken wat ‘verlichting’ eigenlijk is: de aansluiting van onze individuele energie op het universele energieveld, het grote geheel van alle energieprocessen in de kosmos. Het gaat om de verlichting *van het lichaam* als deel van ons multidimensionale wezen, en letterlijk om licht dat we ontvangen door ons heen. Als dat ervaarbaar wordt, is er natuurlijk geen reden om je ‘verlicht’ of ‘zelfgerealiseerd’ te (laten) noemen. Er is niets voltooid, niets voor de bakker – het doorlaatbaar-zijn voor dit licht vraagt om steeds wéér loslaten, om dagelijks onderhoud van je energiehuishouding, want het is heel goed mogelijk dat we er het ene moment voor open zijn en het andere niet. We kunnen altijd weer stress binnenkrijgen en min of meer verkrampen. Bovendien gaat de evolutie voort; stilstand is achteruitgang en er valt nog zoveel te leren, te kennen en te verwerkelijken. Ons proces gaat altijd door, dimensies verder.

Het maakt wel veel uit of we leven vanuit onze bron, ons centrum, of niet. Het transformatieproces wordt vaak geassocieerd met de ‘reis omhoog door de chakra’s’, maar deze omschrijving wordt nogal eens verkeerd begrepen. We kunnen ter verduidelijking twee ‘modellen’ tegenover elkaar plaatsen: het ‘boekenkastmodel’ en het ‘concentrische model’ van ontwikkeling.

Het *boekenkastmodel* beschouwt de chakra’s met hun verschillende niveaus van bewustzijn en energie, de meerdere auralagen, als etages die je achtereenvolgens betreedt en waarbij het accent van je bewustzijn verplaatst wordt van beneden naar boven en van binnenin het lichaam naar de lagen eromheen. Wie zich volgens dit model ontwikkelt, belandt echter van de ene eenzijdigheid in de andere: de identificatie met een gedeelte van onszelf verschuift slechts van het ene gedeelte naar het andere, en zo worden er telkens weer andere mogelijkheden (‘persoonlijkheidstrekken’) benadrukt. De staat van innerlijke verdeeldheid blijft en men vindt zijn of haar ware identiteit niet. Bovendien loop je zo het risico dat het contact met de onderste chakra’s, de energiebron in het bekken en de aarde onder je voeten verloren gaat.

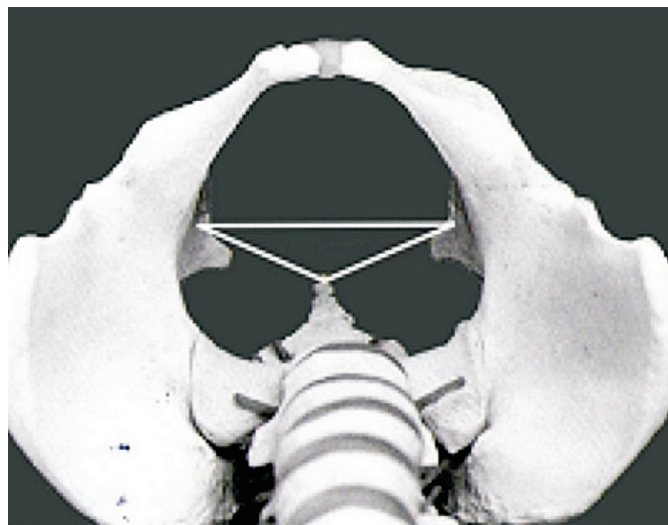
Het ernstigste misverstand is dat de energie uit die bron alleen maar naar boven zou moeten – wat door chakra’s en wervelkolom opstijgt, moet samen met het licht dat we van boven (kunnen) ontvangen *ook weer af dalen*. Er is een wederkerige verbinding nodig tussen onze persoonlijke bron in het bekken en de grote kosmische Bron. Bovendien moet de verbinding met de aarde onder je voeten intact blijven – en vaak zelfs eerst nog gelegd worden. Het gaat om transformatie van het hele lichaam, van top tot teen, en alleen als er een verbinding van de bekkenbron via benen en voeten met de aarde is, kan de energie ook rondom het hele lichaam stromen, door de omhullende lagen heen.

In het *concentrische model* wordt daarom veel waarde gehecht aan het leven, ademen, *zijn*, vanuit onze persoonlijke bron in het bekken, zodat we vanuit dit lichamelijke midden open kunnen zijn tussen ‘aarde’ en ‘hemel’, de beide polen van ons gelaagde energieveld als geheel: één pool onder onze voeten en één pool boven ons hoofd. Het midden tussen deze beide polen bevindt zich in het bekken, bij het zwaartepunt van het fysieke lichaam en vlakbij de bron van scheppende oerkracht in ons – de sterk geconcentreerde voorraad die we bij onze geboorte hebben meegekregen. Wie zich volgens dit

concentrische model ontwikkelt, kan de verschillende lagen van bewustzijn-en-energie integreren: het accent van het bewustzijn wordt niet van het ene naar het andere chakra verplaatst, je hoeft niet van de ene eenzijdigheid in de andere te vervallen en niet zweverig te worden door een te zwakke aardeverbinding. Je energie circuleert zowel binnen het lichaam als eromheen, en de meerdere lichamen worden één geïntegreerd geheel.

Het centrum in het bekken

Veel aanhangers van het boekenkastmodel komen in de loop van hun leven erg vast te zitten in hun hoofd, waar dan al enige tijd teveel energie naartoe is getrokken en het egodenken voedt, zodat dit de ruimte ter plekke bezet houdt. Anderen menen dat ze zich moeten centeren in het hartchakra, omdat dit het midden is tussen de andere chakra’s (de drie daaronder en de drie erboven). Maar meestal stuwt daar dan te veel onzuivere energie naar op – de hartstreek is erg bevattelijk voor emotionele woeeligheid en brokken, en zolang die er zijn, houdt het emotionele ‘ik’ de ruimte van het mystieke hart bezet. Het hart ligt in het midden van het bovenlichaam, niet in het midden van het *hele* lichaam. Dat kan wel zo lijken als je zit, maar we staan en lopen niet voor niets rechtop. We kunnen wel vanuit het hart naar anderen uitstralen, maar niet vandaaruit in evenwicht komen. En we kunnen zeker niet vanuit het hart ademen, terwijl de plek van waaruit de adembeweging ontstaat van cardinaal belang is voor het centeren van bewustzijn en energie.

De ‘heilige driehoek’ die basis- en sacraalchakra verbindt

In het Westen houden de meeste mensen zich vooral vast in het hoofd en in hun zonnevlecht, van waaruit men doorgaans ook ademt, zodat men in de ban van willen, beheersing en machtsgevoelens blijft – met de nodige emoties en gedachten van dien. En zo zijn er nog meer chakra’s met elk hun voor- en nadelen. Het is vruchtbaarder om onszelf juist uit al die gebieden los te laten en neer te dalen in het bekken, waar de bron van onze individuele energiehuishouding zich bevindt, zodat energie van daaruit kan circuleren door alle lagen van ons wezen heen en rondom uitstraalt. Zonder verbinding met deze bron en de chakra’s in dit gebied is er in feite geen spirituele ontwikkeling mogelijk – hooguit iets wat erop lijkt, maar zich toch slechts afspeelt binnen de denk- en gevoelswereld van het huidomsloten, denkbeeldige ‘ik’.

Het zoeken is dus naar het juiste centrum en de verbinding met de bekkenbron, en dat centrum moet niet één van de chakra's zijn. Omdat niets zo bepalend is voor het stromen van onze energie als de ademhaling, moet het een plaats zijn van waaruit we kunnen ademen. In diverse kringen wordt daarom het centeren in- en ademen vanuit het 'hara'-punt aanbevolen: drie vingers breed onder de navel. Maar dit punt bevindt zich nog in het beheersingsgebied van de zonnevlecht, en zo komen we dus nog niet tot de echte overgave. We blijven dan iets willen en onszelf onder controle houden, in plaats van het denkende, emotionele en willende 'ik' echt los te laten.

Niet lang na mijn Indiase omzwervingen begon ik met de lichaamsgerichte, genezende ademmeditatie van Hetty Draayer, waarbij je leert te ademen vanuit het 'chi'-punt, ter hoogte van drie vingers breed boven het schaambeentje. Dat is echt nog een etage dieper en pas van daaruit kom je letterlijk en figuurlijk onder de zonnevlecht uit. Je kunt duidelijk voelen of het opbollen van de buikwand bij de inademing van daaruit begint. Wat vervolgens voelbaar kan worden, is dat de impuls voor de adembeweging eigenlijk ontstaat in de ruimte achterin het bekken, tegen het heiligbeen aan. Dit punt ligt ter hoogte van de tussenwervelschijf tussen de tweede en derde met elkaar vergroeide wervel van dat heiligbeen. Als je van daaruit de inademing rustig toelaat en de beweging rond laat worden tot in bilnaad en bekkenbodem, gaat er energie stralen in de ruimte van het bekken, zacht en warm. Er ontvouwt zich een gouden schaal van licht, rondom uitstralend, ook door benen en voeten naar de aarde.

Door meditatieve visualisatieoefeningen op basis van deze manier van ademen openen de tweede en derde sacrale wervel zich als een poort, waardoorheen kosmische energie binnenkomt en zich verenigt met de al in het bekken aanwezige kracht. Het wortel- of basischakra wordt verbonden met het sacraalchakra in het witte licht dat via de poort door het heiligbeen binnen stroomt vanuit de ruimte om het lichaam heen. Deze poort van chi-punt, 2^e en 3^e sacraalwervel en de huid daarachter wordt het 'kosmisch oog' genoemd en transformeert alle chakra's in het witte licht. Zo ga je dan open tussen aarde en hemel, tussen wat Hetty Draayer het 9de en 8ste chakra noemt.

Het 'kosmisch oog' en de heilige driehoek vormen samen een driehoekige pyramide

Het 8ste chakra, de hemelse pool van ons energieveld, bevindt zich zo'n 30 tot 40 cm boven ons hoofd en het 9de, de aardse pool, ongeveer op dezelfde afstand onder de voeten. De volgorde van de nummering heeft ermee te maken dat het uiteindelijk om de stroom van het 8^e naar het 9^e chakra gaat. Het kosmisch oog is geen chakra, maar transformeert met behulp van de helende krachten van aarde en hemel het hele lichaam in energie, een proces dat eigenlijk het eerst voelbaar wordt in de voeten en van daaruit verder gaat. Ook de huid wordt dan energie, je voelt dat de huid geen grens is, geen grens om je heen, tussen 'binnen' en 'buiten'. Door het ademen en meditatieoefenen vanuit dit kosmisch oog worden gaandeweg de eerste vijf lichamen geordend en verenigd - daartoe hebben we voor die eerste vijf lagen ook inderdaad een centrum nodig - maar eigenlijk wordt alles één met de kosmische en nirwanische dimensie.

De geboorte van het Christuskind

Natuurlijk is het een heel proces, dat geleidelijk verloopt en in de loop waarvan je heel wat donker in jezelf tegenkomt. Maar omdat alles energie wordt, kan dit door trouw te oefenen vloeïend worden afgevoerd, onder meer via de meridianen waarvan de uitlopers - in voeten en handen - uitgangen worden voor alles wat er niet in je thuishoort. Op den duur laat je zo ook steeds duidelijker rondom door de huid heen los. Nieuwe energie straalt dan door ons heen, en op den duur voelt je lichaam steeds meer aan als één warm stralende, onbegrensde ruimte. Vanuit de basis in het bekken voel je je thuis in die hele ruimte, waar je ook staat of gaat, recht door alle onvermijdelijke moeilijkheden van het leven heen. Die stralende innerlijke ruimte is het duidelijkst waarneembaar in meditatie, maar ook in het dagelijks leven kun je je heel transparant, doorstraald en onbegrensd voelen zolang je er vanuit diezelfde diepte van het bekken bent. Binnen is buiten en buiten is binnen.

Dit transformatieproces vindt niet plaats door inspanning op eigen houtje en zelfverzonnen visualisaties, maar verloopt volgens oeroude kosmische wetten, en het is dan ook het beste om je erin te laten begeleiden op een beproefde inwijdingsweg door iemand die je daar een paar stapjes op vooruit is (bij een grote goeroe zou je jezelf waarschijnlijk klein houden). Het oefenen vanuit het kosmisch oog is in eerste instantie te beschrijven als 'acupunctuur zonder naalden', maar er is nog zoveel meer dan de doorgaans bekende energiebanen, -punten en -centra uit acupunctuur of yoga, ook meer om dat alles met elkaar te verbinden, zoals het visualiseren van bepaalde geometrische figuren.

In verschillende benaderingen door alle tijden heen hebben sommige mensen hiervan kennis gehad. Die kennis, of - soms vervormde - gedeelten ervan, vinden we terug in de yoga, in meditatietradities uit Oost en West, het oude Egypte en Griekenland, op esoterische wegen van Chi Kung (Qi Gong) tot vrijmetselarij, sommige takken van het hermetisme, in de middeleeuwse alchemie en bij de soefi's; en tegenwoordig ook in boeken over 'tachyonenergie' en het universele veld, en over de wijze waarop de Geest scheidt volgens de wetten van de heilige geometrie.

In de bijbelse traditie wordt op dit zelfde proces van bewustwording, transformatie en verlichting van het lichaam gesproken met termen als 'opstanding' en 'transfiguratie'. In het Thomasevangelie verwijst Jezus naar deze transformatie in licht, en naar de Eenheid als 'het Koninkrijk' dat over de

ganse aarde is uitgestrekt zonder dat de mensen het zien. Ook de symboliek van 'de geboorte van het Christuskind' in ons mystieke hart verwijst naar dit proces, maar in brede kringen is niet meer bekend dat ook dit Kind eerst moet worden *verwekt*.

Wie de symboliek verstaat, ziet dat ze nog veel mooier is dan de Kerk ons leert. Aan de geboorte van het Christuskind gaat een bevruchting vooraf, die net zoals bij een kind van vlees en bloed in het bekken plaatsvindt – maar dan op een ander, innerlijk, energetisch niveau. Het zijn de energieën van aarde en hemel, van de bekkenbron zelf en de kosmische energie die zich in het bekken verenigen en na de nodige zuivering en transformatie stralen in het mystieke hart. Zo heeft ons hogere Zelf daar toegang en stralen van daaruit de christuskrachten: warmte, liefde, wijsheid en begrip. Dan zijn niet alleen wij, maar ook de anderen thuis in onszelf.

Literatuur

Boeken van Hetty Draayer: *Vind jezelf door meditatie; Open tussen aarde en hemel; Aura's, Chakra's, energieën; Naar nieuwe ruimten van bewustzijn; Meditatie, energie en bewustzijn*. Verschenen bij uitgeverij Synthese (voorheen Mirananda), Den Haag

Peter Kampschuur schreef eerder over dit onderwerp in de tijdschriften *Sfinx* en *Bres*. Hij heeft een praktijk als psycholoog en ademtherapeut en geeft individuele begeleiding bij- en cursussen in ademmeditatie vanuit het kosmisch oog. E-mailadres: peter.kamp@wanadoo.nl

* * *

*Beeldengroep,
foto: Rinus van
Warven*

“Het intentie-experiment”

“Het intentie-experiment” is de titel van het nieuwe boek van Lynne McTaggart dat sinds januari 2007 in de boekhandel verkrijgbaar is. Het boek is revolutionair, omdat het wetenschap en spiritualiteit nader tot elkaar brengt. Het behelst oude, spirituele waarheden tot een uitdaging deze wetenschappelijk uit te bouwen. Er worden op dit moment wetenschappelijke ontdekkingen gedaan die de fundamentele vraag raken van wie en wat wij als mens zijn. Op een lezing onlangs, deed ze een oproep om deel te nemen aan een experiment dat wetenschappelijk gevolgd gaat worden. Via haar website kan men zich opgeven voor dit intentie-experiment, waarbij instructies gegeven worden voor verschillende objecten die door deelnemers van over de gehele wereld worden gevolgd. Door een bepaalde gedachte-intentie te verzenden wil men wetenschappelijk kunnen aantonen dat gedachten de realiteit beïnvloeden, waarbij men kan denken aan het genezen van een wond en/of het veranderen/positiveren van sociale gedragspatronen. Op zich is het concept niet nieuw. Er is al eerder geëxperimenteerd met de invloed van gedachten op afstand. Overigens werden de resultaten toen ook al als positief bevonden. Nu wil men dit experiment op grotere schaal en gedetailleerder herhalen met de hulp van een medium als internet.

Wetenschappers uit de gehele wereld hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar het fenomeen dat gedachten en intenties een tastbare energie zijn met het verbazingwekkende vermogen onze wereld te beïnvloeden. We kunnen er ons leven mee focussen, ziekten genezen, steden reinigen en de aarde vernieuwen. Dit is het eerste boek dat niet alleen het wetenschappelijk bewijs van menselijk intentie naar voren brengt, maar ook het eerste dat uitlegt hoe je deze kracht kunt gebruiken, op individueel en op collectief niveau.

Het “intentie-experiment” is opmerkelijk, omdat dit het eerste ‘levende’ driedimensionale boek is, waarbij de lezers onderdeel zijn van het experiment en waarbij een boek en een website onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het boek vormt zo het middelpunt van een levend en permanent onderzoek.

Met toestemming van de uitgever publiceren wij hoofdstuk 14 uit dit boek. (L. de Kwant)

Je eigen intentie-experimenten

Waarvoor kun je, nu je je hebt geoefend in ‘krachten verzamelen’, intentie in je persoonlijke leven gebruiken? Om je te helpen dat te ontdekken, heb ik met hulp van onze wetenschappers een reeks informele, persoonlijke experimenten uitgewerkt.

De volgende ‘experimenten’ hebben een tweeledig doel: enerzijds zijn ze een springplank naar manieren om intentie in je dagelijks leven te integreren; anderzijds kunnen ze als voorbeelden van anekdotisch onderzoek fungeren.

Ik zou je willen vragen om, telkens als je een intentie-experiment doet, dat op onze website te rapporteren.

Voor het uitvoeren van deze experimenten heb je alleen een notitieboek en een kalender nodig. Als je begint, noteer dan steeds de datum en het tijdstip waarop je je intentie uitzendt. Elk intentie-experiment behoort pas te worden ondernomen nadat je je in je eigen intentievertrek hebt voorbereid, zoals beschreven in het programma in hoofdstuk 13. Wellicht is het overbodig dit te zeggen, maar als je aan een ernstige ziekte lijdt en probeert jezelf beter te ‘denken’, kun je je eigen geneesintenties versterken met hulp van een ervaren beroeps-genezer – conventioneel of alternatief.

Teken dagelijks iedere verandering in of bij het object van je intentie aan en omschrijf die specifiek. Als je probeert bij jezelf of iemand anders een ziekte te genezen, neem dan dagelijks de ‘temperatuur’ op, in de vorm van een verandering. Hoe voelt hij zich over het algemeen? In welke symptomen is verbetering gekomen? Zijn ze verhevigd? Zijn er nieuwe ontstaan? (Uiteraard dien je, als de toestand verergert, onmiddellijk een dokter te raadplegen, maar daarnaast zul je ook de blik naar binnen moeten richten om eventuele onbewuste intenties op het spoor te komen.)

Als je probeert verbetering te brengen in je relatie met iemand die in de regel uitgesproken afwerend staat tegenover meer positivisme, teken dan dagelijks aan hoe hij met je omgaat, om vast te stellen of er iets ten goede is veranderd.

Iets in je leven verwerkelijken

Kies een doelstelling die altijd onbereikbaar leek, maar waarvan je graag zou willen dat het gebeurde. Bepaal je keus tot iets dat zelden voorkomt of erg onwaarschijnlijk is, zodat je – als het tot werkelijkheid wordt – beter kunt beoordelen of dit het resultaat is van jouw intentie.

Hier een paar mogelijkheden:

- dat je bloemen krijgt van je echtgenoot (als hij dat zelden of nooit doet);
- dat je vrouw naast je komt zitten om samen met jou naar een voetbalwedstrijd te kijken (als ze dat gewoonlijk weigert);
- dat die vervelende buurman, die nooit vriendelijk tegen je doet, een opgewekt praatje met je aanknoopt;
- dat je kind je uit zichzelf helpt met de afwas of iets dergelijks;
- dat je kind ’s morgens uit zichzelf wakker wordt en zich klaarmaakt om naar school te gaan zonder dat je hem moet aansporen;
- dat er beter weer komt (zeg 30 procent meer of minder regen);
- dat je kind zijn eigen bed opmaakt;
- dat je hond ophoudt met ’s nachts blaffen;
- dat je kat niet langer aan de bank krabt;
- dat je man of vrouw een uur eerder thuiskomt dan anders;
- dat je kind twee uur per dag minder voor de televisie hangt;
- dat iemand op je werk die jou niet kan uitstaan je eindelijk eens gedag zegt en een gesprek met je begint;
- dat je met je werk 10 procent meer gaat verdienen; of
- dat je planten of de groente in je moestuin 10 procent sneller groeien dan normaal.

Zodra je resultaat hebt, kun je het met gecompliceerdere gedachten proberen. Maar denk eraan dat je in eerste instantie één enkele gebeurtenis wilt veranderen, iets waarvan de verandering gemakkelijk kan worden gekwantificeerd en aan jouw gedachten kan worden toegeschreven.

Retro-intenties

- Als je al langere tijd kampt met deze of gene aandoening, verplaats je dan in gedachten terug naar het moment waarop het is begonnen. Zend – na de nodige voorbereidingen – een geneesintentie uit om jezelf te helen. Ga zorgvuldig na of je je beter bent gaan voelen.

Je eigen intentie-experimenten

- Als je niet goed met deze of gene persoon overweg kunt, verplaats dan je geest naar het moment waarop jullie je eerste onenigheid hebben gehad en zend je intentie om hierin verandering te brengen. Vergeet niet zo specifiek mogelijk te zijn.
- Vraag vrienden en verwanten of ze samen met jou achteraf willen bidden voor een paar van hun dierbaren die een aantal jaren geleden ziek zijn geworden (een ‘retro-gebed’). Verplaats je terug in de tijd en concentreer je op hun toenmalige ziekte. Ga dan na of hun huidige gezondheidstoestand verbeterd. Dit idee zal hun zo belachelijk en daarom onschuldig voorkomen, dat ze er vermoedelijk wel aan mee willen werken. Als je je stoutmoedig genoeg voelt, zou je dit ook kunnen proberen met een verpleegtehuis in je omgeving.

Verzeker je eerst van de toestemming van de patiënt, alsmede van degenen die de verantwoordelijkheid hebben. Rapporteer elk resultaat door dit te vermelden op de website www.theintentionexperiment.com.

Groepsgewijs uitgevoerde intentie-oefeningen

Verzamel een groep vrienden die er wel belangstelling voor hebben om een paar groepsgewijze intentie-oefeningen met je te doen. Richt een speciaal intentievertrek in waarin je iedere keer bijeen kunt komen. Kies een oogmerk in de gemeenschap waarvan jullie deel uitmaken.

Hier volgen een paar mogelijkheden:

- de weersomstandigheden verbeteren;
- het aantal geweldsmisdrijven met 5 procent terugdringen;
- de milieuvervuiling met 5 procent verminderen;
- het zwervuul in een bepaalde straat van jouw buurt verminderen;
- je post een uur eerder bezorgd krijgen;

- een vorm van gemeenschapsactivisme doen slagen (zoals voorkomen dat er een antennetoren voor mobiele telefonie in jouw wijk komt te staan);
- het aantal plaatselijke verkeersongelukken met kinderen met 30 procent verminderen;
- verbetering van het gemiddelde rapportcijfer van een school met 10 procent;
- vermindering van het aantal gevallen van misbruik van kinderen in jouw stad met 30 procent;
- vermindering van ongeoorloofd wapenbezit in jouw stad met 30 procent;

Het intentie-experiment

- toe- of afname van de plaatselijke neerslag met 10 procent; of
 - vermindering van het aantal alcoholici in jouw stad met 25 procent.
- Vraag, afhankelijk van de aard van de groepsintentie, een lid van de groep of hij zich wil belasten met het opzoeken van statistische gegevens over de plaatselijke verkeersongelukken, de weersomstandigheden of het misdaadcijfer, enzovoort. Het is voor dit soort cijfers nuttig om inzicht te krijgen in de omstandigheden over de afgelopen vijf jaar in jouw stad of omgeving, zodat je concrete cijfers ter vergelijking hebt.

Formuleer, als de groep bijeenkomt, een groepsintentie. Bij wijze van voorbereiding stellen alle leden van de groep zich voor een eenheid te zijn (bijvoorbeeld een reusachtige glazen bol of een ander beeld dat eenheid uitdrukt). Pas als alle leden in een collectieve lichte meditatieve trance verkeren, leest een van de groepsleden de intentieformule voor. Kom regelmatig bijeen om dezelfde intentie uit te zenden. Zorg voor de nodige statistische gegevens over de afgelopen maand, en verzamel ze zorgvuldig, ook voor de maanden die volgen op het zenden van de intentie. Kijk of je eventuele veranderingen kunt ontdekken. Stuur de resultaten naar onze website (www.theintentionexperiment.com).

Intentie-experimenten voor groepen

Hierbij nodig ik je graag uit om deel te nemen aan grootschalige intentie-experimenten met veel, zo niet de meeste, andere lezers van dit boek. Wie wil participeren in het grootste experiment met de macht van de geest over de stof uit de geschiedenis, moet vooral verder lezen. Bij deze groepsexperimenten raak je rechtstreeks betrokken bij belangrijk onderzoek, dat ten doel heeft onze kennis over de macht van intentie te vergroten.

Op onze website komen blogs (weblogs waarop je je ervaringen kunt plaatsen en die van anderen lezen), zodat je met gelijkgestemde geesten overal ter wereld kunt corresponderen over resultaten die je individueel of per groep hebt gerealiseerd (zie hoofdstuk 14).

Uiteraard is er geen enkele verplichting tot participatie. Ik zou er zelfs de voorkeur aan geven dat je, als je niet bepaald enthousiast vóór participatie bent, er niet aan deelneemt. Ik heb geestdriftige participanten met genoeg doorzettingsvermogen nodig om elk intentie-experiment serieus te nemen. Zo'n experiment zal tussen een paar minuten tot een uur van je tijd vergen, hoewel we in de toekomst misschien experimenten gaan proberen waar wat meer tijd voor nodig zal zijn.

Begin met in te loggen op www.theintentionexperiment.com: daar vind je informatie over de datums en oogmerken van toekomstige experimenten met intentie. We kiezen die datums zodanig dat ze steeds samenvallen met een redelijke mate van geomagnetische activiteit. Noteer deze datums in je agenda, als je van plan bent te participeren, want het is cruciaal dat je ze niet vergeet. We hebben een aantal experimenten op stapel staan, maar omdat de uitvoering van wetenschappelijke experimenten kostbaar is en de resultaten uitvoerig moeten worden geanalyseerd (een tijdrovende bezigheid), zullen de experimenten worden afgewisseld met rustpauzes. Als je een intentie-experiment mist, zul je een paar maanden moeten wachten op het volgende.

Lees verscheidene dagen vóór het experiment de inleidende instructies zorgvuldig door, om jezelf vertrouwd te maken met wat er moet worden gedaan. De instructies zullen erop wijzen dat je veel van de voorbereidende oefeningen uit hoofdstuk 13 dient te doen voordat je een intentie uitzendt. Je krijgt via de website informatie over het tijdstip van het experiment in jouw tijdzone. De lopende klok van de website geeft de Eastern Standard Time en de Greenwich Mean Time aan en een aftelling tot elk nieuw experiment, maar zal bovendien de equivalente tijdstippen in verschillende tijdzones specificeren. Aangezien lezers uit alle delen van de wereld zullen participeren, is het van cruciaal belang dat alle lezers hun intentie op het juiste moment (gelijktijdig) uitzenden.

Aangezien dit een wetenschappelijk onderzoek is, hebben we behoefte aan toegewijde, goed ingelichte participanten die de ideeën in dit boek hebben gelezen en begrepen. Om die reden zullen we proberen potentiële spelbedevers eruit te ziftten. Dat doen we door iedere potentiële participant te vragen ons een wachtwoord te sturen dat afkomstig is uit de begrippen of ideeën in dit boek en om de paar maanden anders moet zijn. We zullen je dan bijvoorbeeld vragen om het vierde woord van de derde alinea op blz. 60 van de Nederlandstalige uitgave te sturen, of op blz. 57 van de Amerikaanse gebonden uitgave (of op blz. 65 van de Amerikaanse paperback). Uiteraard zullen we wachtwoorden voor iedere vertaalde uitgave specificeren, zodat jouw wachtwoord altijd werkt, ongeacht welke versie van het boek je hebt gelezen. Je hoeft alleen maar de instructies te volgen. De enige manier om deel te nemen aan het experiment, is het boek lezen en in te loggen met het juiste wachtwoord, waarna je een individueel wachtwoord zal worden verstrekt voor gebruik bij toekomstige experimenten.

Ook hebben we, eveneens omdat dit een wetenschappelijk onderzoek is, wat persoonlijke gegevens van iedere participant nodig, zoals de leeftijd, het geslacht, de gezondheidstoestand of, misschien, een indicatie van zijn paranormale vermogens. Op de dag van het experiment zullen we je dus vragen wat informatie over jezelf te sturen. Een groep onderzoekers van ons heeft korte vragenformulieren samengesteld die je kunt invullen. Het spreekt wel vanzelf dat deze informatie als strikt vertrouwelijk zal worden behandeld, in overeenstemming met nationale en internationale wetten ter bescherming van de privacy. Nadat je eenmaal onze vragenformulieren hebt ingevuld, zul je de informatie die je al hebt verstrekt voor toekomstige experimenten niet opnieuw hoeven te sturen.

Op de dag van het intentie-experiment krijg je het verzoek om, op het specifieke tijdstip dat onze website vermeldt, een zorgvuldig geformuleerde en gedetailleerde intentie uit te zenden, afhankelijk van de doellocatie. De website zal je stap voor stap de weg wijzen. Je krijgt het verzoek om de gebruikelijke voorbereidingen te doen om in een meditatieve toestand te komen, jezelf doordringen van mededogen en een zorgvuldig verwoorde, gedetailleerde intentie uit te zenden die op de website is gespecificeerd. Laten we bijvoorbeeld zeggen dat we proberen op vrijdag 20 maart om 20.00 uur (Greenwich Mean Time) een intentie om sneller te groeien te sturen naar een ficus in Fritz-Albert Popp's laboratorium in Neuss (Duitsland). Op de website vind je een camerabeeld of foto van de ficus, zodat je je intentie op het juiste doelobject kunt richten. De website zal je instrueren om op 20 maart om 20.00 uur GMT de volgende zin te denken of uit te spreken: Onze intentie is dat de ficus in Neuss 10 procent sneller gaat groeien dan een controleficus.

Of laten we zeggen dat we een doelpersoon met een verwonding hebben. Dan zou onze intentie kunnen luiden:

Onze intentie is dat Lisa's blessure 10 procent sneller geneest dan normaal. Omdat dit, nogmaals, een wetenschappelijk onderzoek is, zullen we ons experiment zodanig structureren dat we testen op een nauwkeurig en zorgvuldig gekwantificeerd resultaat – bijvoorbeeld een 10 procent snellere of tragere groei, of 6 °C koeler dan normaal, of dan een controle-object.

Na afloop van het experiment worden de resultaten geanalyseerd door ons wetenschappelijke team (in het ideale geval bovendien door een neutrale statisticus), waarna we ze op de website publiceren.

Ik moet herhalen dat ik niet kan garanderen dat de experimenten zullen werken, in het begin niet of misschien wel nooit. Als objectieve onderzoekers zijn we het aan de wetenschap verplicht om alle data die we verkrijgen waarheidsgetrouw te rapporteren. Of onze eerste experimenten nu wel of niet slagen, in elk geval zullen we ons ontwerp met elk volgend experiment verfijnen, naarmate we meer over groepsintentie aan de weet komen. Als het eerste, tweede of vijfde experiment niet werkt, zullen we het blijven proberen en met elk resultaat méér leren. De aard van wetenschappelijk pionierswerk vereist dat je op de tast je weg zoekt, net zolang totdat je de juiste richting hebt gevonden. Raadpleeg de website alsjeblieft regelmatig voor aankondigingen van nieuwe experimenten, rapportage over individuele experimenten (hoofdstuk 14) en aankondiging van de datum van elk toekomstig experiment. Voor wie het geschreven deel van dit boek boeiend was, zal de website deze ervaring verlengen, als een sequens zonder afsluiting. www.theintentionexperiment.com

* * *

Een mysterieuze, lachende Jezus ... (een recensie)

Johan Pameijer

Eindelijk moest het hoge woord er een keertje uit. Jezus was een heidense godheid en de christelijke Kerk baseerde haar leer op leugens. Wie zich daardoor geraakt voelt, moet maar niet verder lezen, want wij bespreken twee boeken van auteurs die geen blad voor de mond hebben genomen. Timothy Freke en Peter Gandy hebben in Engeland een behoorlijke staat van dienst. Internationaal worden ze als gerespecteerde autoriteiten beschouwd. Freke is eredoctor in de wijsbegeerte en zijn mede-auteur Gandy cultuurhistoricus. Samen maakten zij een diepgaande studie naar de bronnen van het Christendom en zochten ze naar de ware identiteit van Jezus.

De twee boeken die er de neerslag van vormen, "De mysterieuze Jezus"¹ en "De lachende Jezus"², kunnen door sommigen als godslasterlijk worden ervaren, maar zo zijn ze zeker niet bedoeld. Freke en Gandy zijn ware gnostici. Zij nemen het de Kerk zeer kwalijk, dat destijds alles wat naar de gnosis zweemde bij het oud vuil werd neergezet.

Naar hun idee – en ze hebben gelijk – heeft dat de ene tweespalt na de andere in de geschiedenis opgeleverd. De meeste oorlogen, zo betogen zij in "De lachende Jezus", zijn in principe godsdienstoorlogen, te wijten aan het fundamentalisme van de kerkelijke leiders. Er niets nieuws onder de zon.

Het moslimfundamentalisme vindt een voorbeeld in het christelijke fundamentalisme. Denk aan de Inquisitie, haar martelkelders en brandstapels. Kortom, zij hebben geen goed woord over voor de kerkelijke organisatie.

Neem de figuur van Jezus. Als bron van het geloof staat hij boven alle twijfel, maar zijn levensgeschiedenis is bij elkaar gescharreld uit heidense bronnen. "Wij zijn ervan overtuigd geraakt, dat het verhaal over Jezus geen biografie is van een historische Messias, maar een mythe die berust op overgeleverde, heidense verhalen." Het Christendom was geen nieuwe en unieke openbaring, zoals de Kerk altijd heeft volgehouden. In werkelijkheid was het een Joodse aanpassing aan de oude, heidense mysteriereligies. Voor deze bewering voeren de auteurs tal van bewijzen aan, vaak afkomstig van heidense filosofen en zelfs uit geschriften van kerkvaders.

De moedwillige vernietiging van onze heidense erfenis noemen zij de grootste tragedie uit de wereldgeschiedenis. Heidense mystiek en wetenschappelijk onderzoek werden vervangen door dogmatische, autoritaire systemen, die uitblonden in onverdraagzaamheid en liefdeloosheid. De Kerk ontzegde de mens het recht om zijn eigen weg naar spirituele verlossing te zoeken. Meedogenloos preekte zij hel en verdoemenis voor degenen die durfden af te wijken van de leer.

Mystici van alle tijden en alle tradities leerden, dat spirituele waarheid slechts in volle vrijheid verworven kan worden en niet via leergezag kan worden opgedrongen. De auteurs

willen het Christendom niet aanvallen, maar de lezer met hun polemieken de ogen openen voor de geestelijke werkelijkheid, die door de Kerk is verworpen.

In een zeer vroegtijdig stadium vreesde de Kerk, dat de gnostiek haar autoritaire gezag zou ondermijnen. Daarom diende de gnosis te verdwijnen. Met name bisschop Ireneus van Lyon heeft daarvoor pionierswerk verricht. Freke en Gandy houden hem verantwoordelijk voor de geschiedvervalsing van de vier evangeliën. Ergens uiten zij de veronderstelling dat de Handelingen van de apostelen in hem, Ireneus, een gedreven ghostwriter hebben gevonden. Het nieuwe testament is een aanslag op de waarheid, ten gevolge waarvan groepen Christenen eeuwenlang, tot op de huidige dag, op elkaar hebben ingehakt.

Als overtuigde aanhangers van de gnosis kunnen de auteurs het niet nalaten het gnostische gedachtegoed te actualiseren. Daaraan is het tweede deel van "De lachende Christus" gewijd.

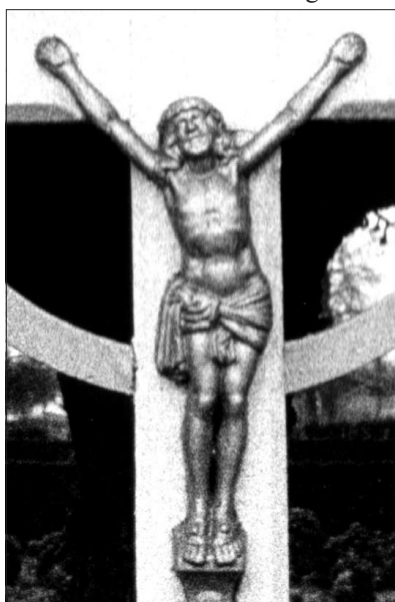
Beide boeken zijn lezenswaardig, mits men bereid is elk vooroordeel te laten varen en ontvankelijk te staan tegenover andere meningen. Wat de schrijvers onthullen, is niet nieuw. Andere auteurs, zelfs tot in het verre verleden, schreven in dezelfde geest. Destijds kwam je daarvoor op de brandstapel,

maar tegenwoordig mogen wij in volle vrijheid kennisnemen van andere heilige schriften, het Nag Hammadi-materiaal, de werken van het Maniëchisme. Religie wordt tegenwoordig aangeleverd uit vele bronnen. De vrijheid om zich te laten inspireren door de bronnen van voorkeur is een groot, pas in onze tijd verworven goed.

Zoals gezegd, de onthullingen van de beide auteurs zijn niet nieuw. Het merendeel van mijn eigen twaalf boeken ademt dezelfde geest. Ik kan mij vinden in de teksten van hun boeken, hoewel ze hier en daar wel wat te ongenueanceerd te keer gaan. In grote lijnen en vaak in felle bewoordingen stellen ze orde op zaken. Dat kan geen kwaad. Naar mijn mening is de Christus die in elke individuele ziel leeft grootser en indrukwekkender dan de Jezus, die gestorven is voor onze zonden.

Als Vrij-Katholieke Kerk zullen wij weinig moeite hebben met wat de beide auteurs met zoveel pathos te berde brengen. Wij voelen ons toch verwant met de gnosis, de goddelijke wijsheid, en onze sympathie gaat immers uit naar de Katharen? Wij geloven dat God liefde is en kracht en waarheid en licht. Dat is precies wat de auteurs ook betogen. Wat zij de grote, in de vierde eeuw gestichte, Kerk verwijten, is juist dat deze eigenschappen in al die eeuwen hebben ontbroken.

1. Timothy Freke en Peter Gandy: *De mysterieuze Jezus*. (2005). ISBN 9062719376
2. Idem: *De lachende Jezus*. (2006). ISBN 9062719953, Uitgeverij Synthese, Den Haag

Lachende Jezus op een kruis ergens in Zld-Limburg. Foto: Rudolf H. Smit

Boekeninfo

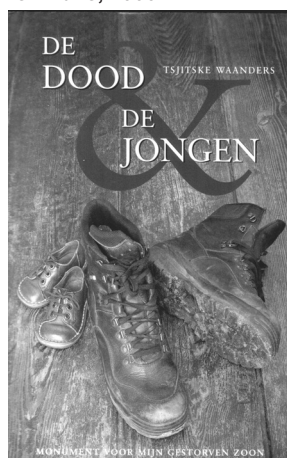
Lambèrt de Kwant

Tsjitske Waanders:

De dood en de jongen.

Monument voor mij gestorven zoon.

Ten Have, 2006

‘Dit boek vertelt mijn verlangen en vastberadenheid om weer heel te worden, het zoeken naar een andere, betekenisvolle relatie met mijn overleden zoon en mijn zoektocht naar een zinvolle toekomst.’

Er zijn van die boeken die je meteen diep weten te raken. Zo verging het me ook bij het lezen van *De dood en de jongen*.

De ‘jongen’, de zoon van Tsjitske Waanders, is een politieman van 27 jaar, die bij een ernstig ongeval tijdens zijn werk het leven verliest. Tsjitske Waanders beschrijft in dit boek indringend en in een prachtig proza vooral de vier seizoenen daarna, waarin zij zoekt naar woorden voor haar onuitsprekelijk verdriet. Hoe zij

ontdekte, dat de dood en het leven onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, als twee zijden van een zelfde medaille. En dat elk leven een zinvol leven is, dat niet door de dood teniet kan worden gedaan. De rauwe confrontatie met de dood bracht haar dicht bij het leven en de zin ervan.

Op een bijzondere wijze weet zij een zinnige relatie te leggen met de cyclus van leven en dood in de natuur, de troostende schoonheid van muziek en de kracht van taal. Zo geeft zij nieuwe betekenis aan de relatie met haar overleden zoon. De bijgeleverde CD bevat muziek van onder meer Bach, Vivaldi, Chopin en Mozart. Muziek die je, tijdens het lezen van de 175 bladzijden, moet afspelen om de verstilde sfeer te proeven en te beleven. Gewoon de cd-speler op repeat zetten.

Tsjitske Waanders kon haar overleden zoon niet zintuiglijk waarnemen, niet met eigen ogen zien, met eigen oren horen, maar zag in de spiegel van haar ziel hoe hij, vanuit zijn werkelijkheid meekleeft. “Ik hoorde zijn innerlijke stem en wist dat onze zielsverwantschap geen Dit is een aspect van het boek dat steeds meer uit de taboesfeer getrokken wordt. Er zijn veel mensen die een ervaring hadden rond het sterven (een perimortale ervaring) of na het overlijden van een dierbare (een postmortale ervaring). Helaas is er, zo stelt Pim van Lommel 1) in zijn voorwoord vast, weinig onderzoek geweest naar deze ervaringen, waardoor er weinig goede gegevens voorhanden zijn. Een nog groter taboe is het ervaren van contact met een overleden dierbare in de weken, maanden of jaren na het overlijden, soms in de vorm van het voelen van een aanwezigheid, het aangeraakt weten, het ‘zien’ van de overledene, of het ervaren van onverwachte ‘toevallige’ gebeurtenissen waarbij een innerlijke overtuiging bestaat, dat dit te maken heeft met de overledene, zij het in een andere dimensie.

Er zijn volgens Van Lommel echter wel anekdotische verhalen over bekend, er zijn boeken over geschreven, en er zijn mij in persoonlijke gesprekken tientallen van deze ervaringen met een grote terughoudendheid meegedeeld.”

Tsjitske Waanders is erin geslaagd haar gevoel en emoties op papier te zetten.

(1) Cardioloog Pim van Lommel deed samen met anderen een vooraanstaand onderzoek naar bijna-doodervaringen.

Elleke van Kraalingen:

Door de poort van de geboorte.

Ankh-Hermes, 2006

Er zijn niet veel boeken die licht werpen op het esoterisch perspectief op leven en dood, zwangerschap en geboorte. Met haar boek *“Door de poort van de geboorte”* heeft de schrijfster duidelijk in deze leemte voorzien. Geen abstracte beschouwing, maar een ontroerend verhaal over een indalend leven ... haar eigen verhaal. Geschreven in een aansprekende stijl.

Al eerder verscheen in 2000 haar boek *“Over de grens van leven en dood.”* Een aangrijpend autobiografisch verhaal over de liefde tussen een jonge Nederlandse vrouw en haar Noorse vriend Hermod, die op een studiereis op Jamaica tot een hoogtepunt komt. Op hun laatste avond, op weg naar het strand, wordt hij door een auto geschept en overlijdt voor haar ogen. Temidden van de chaos en de verschrikking, neemt ze waar hoe zijn ziel zich uit zijn lichaam terugtrekt, en toekijkt. In die eerste, moeilijke nacht, blijft hij bij haar.

Vrij kort na het verschijnen van dit boek interviewde ik haar; het is een van die interviews die is blijven hangen, is blijven natrillen. Toen al zei Elleke, dat er wellicht een vervolg op dit boek zou komen. Dat vervolg kwam er vorig jaar. Het is het verhaal van een nieuwe liefde, waaruit een nieuw leven ontstaat, dat een “incarnatie” is van haar overleden vriend. Incarnatie tussen aanhalingstekens, omdat persoonlijke individualiteit volgens haar een illusie is. “Zelfs de persoonlijke individualiteit die wij zelf van *Zelf* noemen, die ruimte en tijd van afzonderlijke levens overschrijdt, is een illusie, vindt ze. Een functionele illusie weliswaar, maar het blijft een illusie. En dat maakt dit boek zo betrekkelijk. Waarom het dan toch schrijven? “Omdat dit mijn ervaringen en waarnemingen zijn van bewustzijn voorbij tijd en ruimte, voorbij leven en dood. En wanneer we beginnen te leven vanuit een breder perspectief van bewustzijn, een continuïteit van bewustzijn, dan krijgt ons leven andere waarden. Hierdoor zullen we andere keuzes maken, keuzes die gericht zijn op de lange termijn en constructief zijn voor de mensheid en de aarde, in plaats op de korte termijn, voor ons kleine ‘ikje’.

Deze relativisering kenmerkt haar boek. Het siert haar ook. Het zijn haar waarnemingen: “Hermod zoals hij was”, zegt ze, “is niet Vivian (haar dochtertje) zoals zij is, of zoals zij zal worden, wanneer zij opgroeit. Vivian is Vivian en zij is uniek. Het is *zijn* essentie, zo moeilijk in woorden te vangen, die ik in Vivian waarneem.”

Door de poort van de geboorte is haar autobiografisch verhaal over het proces van aantrekking en indaling in een stoffelijk lichaam en de vergetelheid die in de loop van de negen maanden in de baarmoeder optreedt, totdat de ziel als een nieuw en uniek mens geboren wordt. Tegelijk beschrijft ze de ontwikkeling die zijzelf doormaakt voor, tijdens en na de zwangerschap. Het is inderdaad, zoals de achterflap meldt, ook een boek voor aanstaande ouders, die hun kind, met meer bewustzijn van de spirituele dimensie, willen ontvangen. Daar is duidelijk behoefte aan; er zijn veel jongeren die inzien en aanvoelen dat er meer is dan alleen maar de fysieke conceptie.

Ten slotte een boek voor iedereen met vragen over reïncarnatie en wat en wie er nu eigenlijk reïncarneert. Het siert Elleke dat ze niet pretendeert *alle* antwoorden te willen geven, maar je wel aan het denken zet...”

Jaap Hiddinga:

Conceptie, geboorte en leven.

De verbinding van de ziel met het lichaam

Ankh-Hermes 2006

Jaap Hiddinga kreeg in 1993 een openbaring die zijn leven en denken totaal veranderde. Tijdens zijn reizen en uittredingen krijgt hij unieke informatie die hij in verschillende, bij Ankh-Hermes verschenen boeken, beschreef.

Zo is zijn boek *Conceptie, geboorte en leven* een mooie aanvulling op het boek van Elleke van Kraalingen.

Wat weten wij, afgezien van de lichamelijke en concrete processen, eigenlijk over de rol die het zielenbewustzijn hierbij speelt? Geïnspireerd door de vele vragen

naar aanleiding van zijn eerdere boeken, is Jaap Hiddinga tijdens zijn uittredingen op zoek gegaan naar antwoorden vanuit het oogpunt van de ziel, over het conceptieproces, de geboorte, het leven en het sterven. Het is daarmee een boek voor eenieder die geïnteresseerd is in de spirituele kant van het leven en meer te weten wil komen over de geestelijke aspecten van conceptie, geboorte en leven.

Hiddinga wijst erop dat de geboorte van een ziel op aarde in een aards lichaam niet iets is wat alleen maar in biologische processen kan worden beschreven. Enorme trillingen die een energieverbinding tot stand brengen met de ziel die in het lichaam gaat wonen, worden al tijdens de eerste conceptie gegenereerd en deze energie draagt alle informatie in zich die nodig is om de juiste ziel bij de juiste ouders terecht te laten komen. Het boek geeft inzicht in de geestelijke aspecten van